

CONTRIBUȚII LA STUDIUL CERAMICII
ROMANO-BIZANTINE DE LA HISTRIA

DE

AL. SUCEVEANU

Începute încă din 1914 și continuate apoi, pe o scară mult mai largă din 1949 pînă în zilele noastre, săpăturile de la Histria au ajuns în acea fază în care este absolut obligatorie alcătuirea unor sinteze pe probleme sau categorii de materiale, sinteze care vor trebui să alterneze în chip judicios cu publicarea exhaustivă a rezultatelor propriu-zise ale cercetărilor din teren. În acest sens, studiul de față reprezintă o încercare de prezentare a materialului ceramic provenit în urma unei săpături de mai mari proporții efectuate în sectorul central al cetății¹.

Chiar dacă viitoarele cercetări din această zonă au sarcina de a pune în evidență complexe unitare — cum ar fi de pildă marea bazilică de marmură — socotim că prezentarea exhaustivă a materialului ceramic încă de pe acum își are rostul ei și aceasta din mai multe motive. Mai întii că, în acest context, se republică (fig. 1—5) — de această dată în condiții grafice corespunzătoare — planul și profilele celor două secțiuni, ale căror date au fost din plin confirmate de cercetările ulterioare de la Histria și chiar din Dobrogea. Apoi că prezentarea ceramicii pe niveluri arheologice precis individualizate va contribui desigur la o mai bună cunoaștere a evoluției — oricît de lentă ar fi ea — a acestei categorii de material arheologic. În fine, dar desigur nu în ultimul rînd, studiul ceramicii — încercînd în chip firesc să distingă între producția locală și importuri — ar putea constitui o bază de discuții privind situația economică a Histriei romano-bizantine.

Nu este, firește, locul să reluăm aici datele conținute în raportul de săpătură menționat, precum și considerațiile mai largi, de natură urbanistică, ce se pot extrapola pentru întreaga cetate². Ajunge deci, pentru facilitarea înțelegerii datărilor din catalogul anexat prezentului studiu, să menționăm că cel mai de jos nivel întîlnit în săpătura noastră (II A) datează probabil între mijlocul secolului al III-lea e.n. și anii 294/295 e.n.

Al doilea nivel (II B) reprezintă momentul cînd cetatea este înconjurată de ultima ei incintă — ceea ce a implicat și o reorganizare corespunzătoare a spațiului urban — și datează între începutul secolului al IV-lea (mai exact din 295/298 e.n.) pînă către al treilea sfert al aceluiași secol

¹ Al. Suceveanu, C. Scorpan, Pontica, 4, 1971, p. 155—172.

² Față de raportul menționat în nota anterioară, unde nivelurile erau numerotate de sus în jos, în contribuția de față am adoptat sistemul folosit în monografia *Histria, VI. Termele romane* București, 1982, 236 p., potrivit căruia nivelurile sînt marcate, firesc, de jos în sus, începînd din secolul I e.n. Pînă la primul nivel întîlnit în săpătura din sectorul central mai există, în întreaga cetate, trei niveluri notate convențional cu I A (secolul I e.n.) I B (primele trei sferturi ale secolului al II-lea e.n.) și I C (ultimul sfert al secolului al II-lea — prima jumătate a secolului al III-lea e.n.).

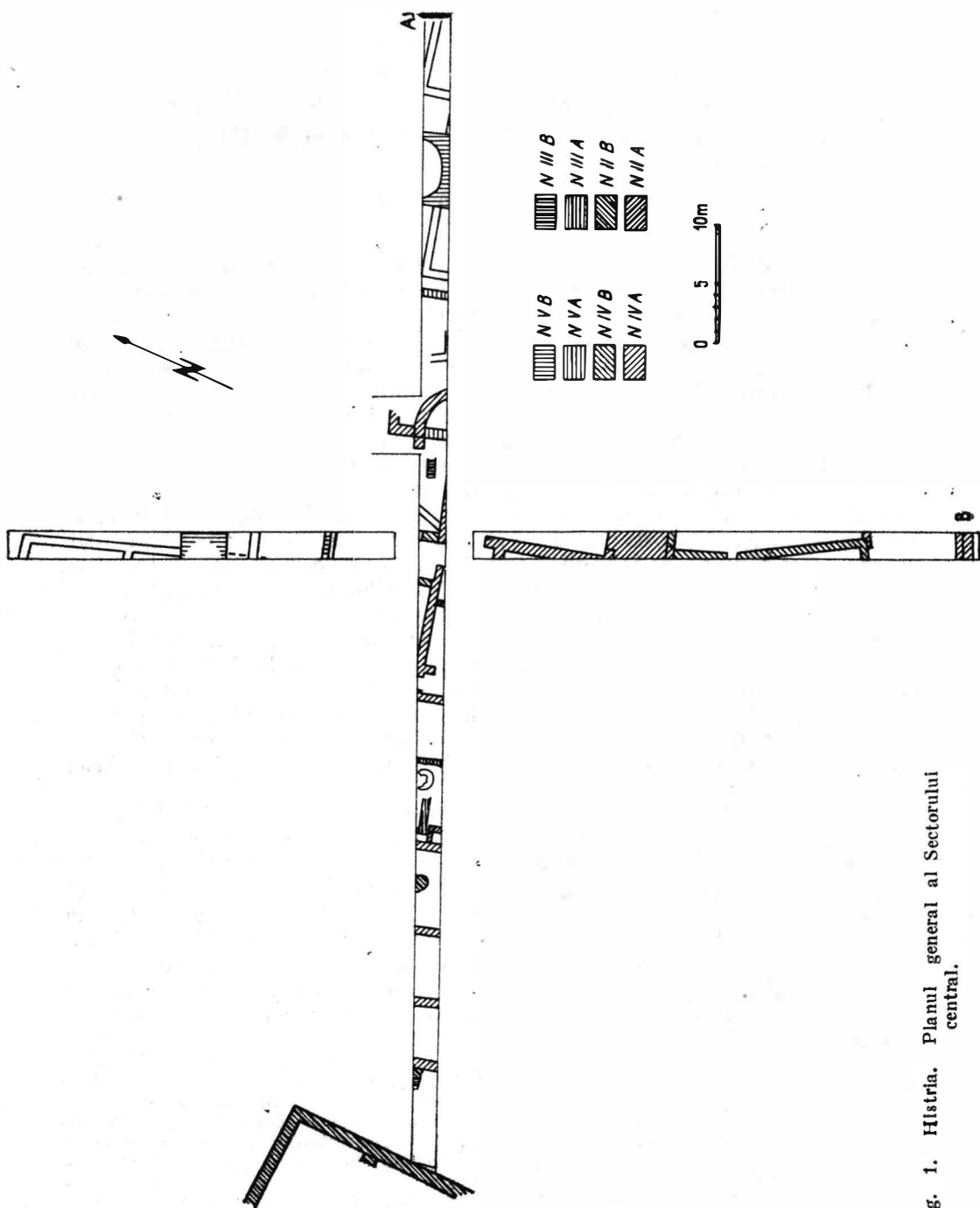

Fig. 1. Histria. Planul general al Sectorului central.

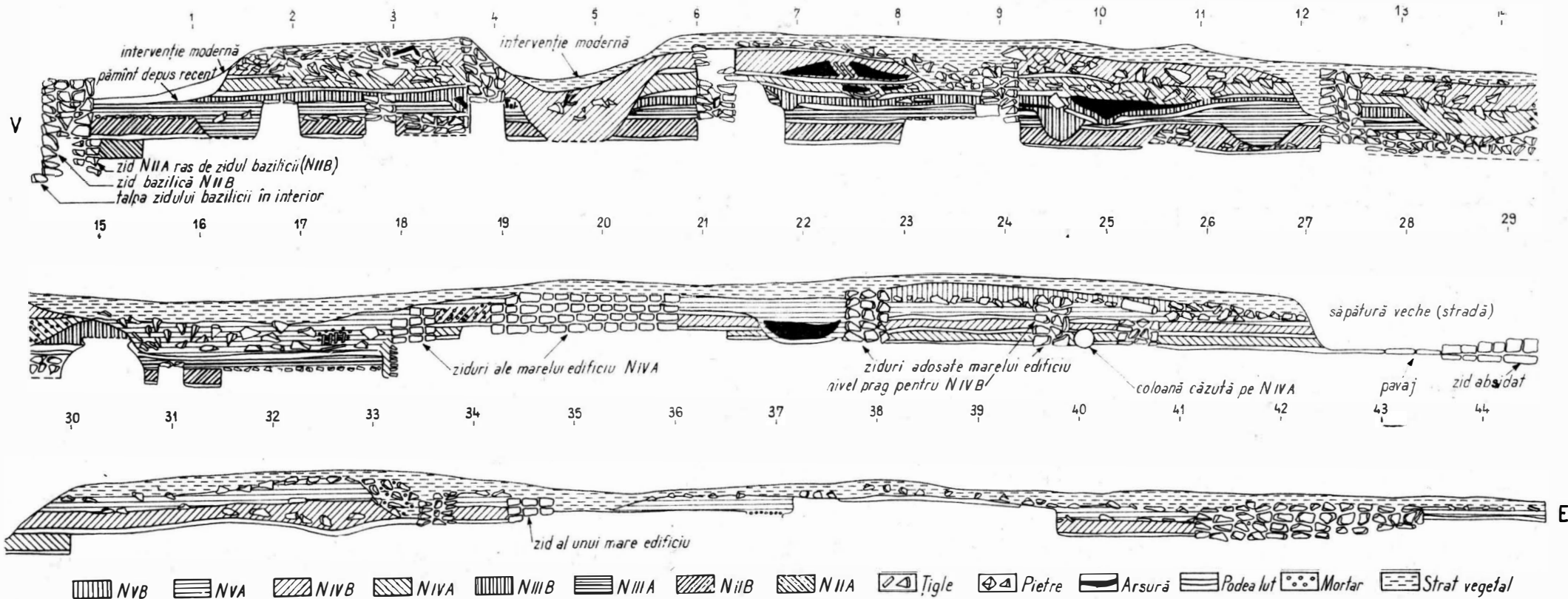

Fig. 2. Histria. Sectorul C. Profilul nord al secțiunii A.

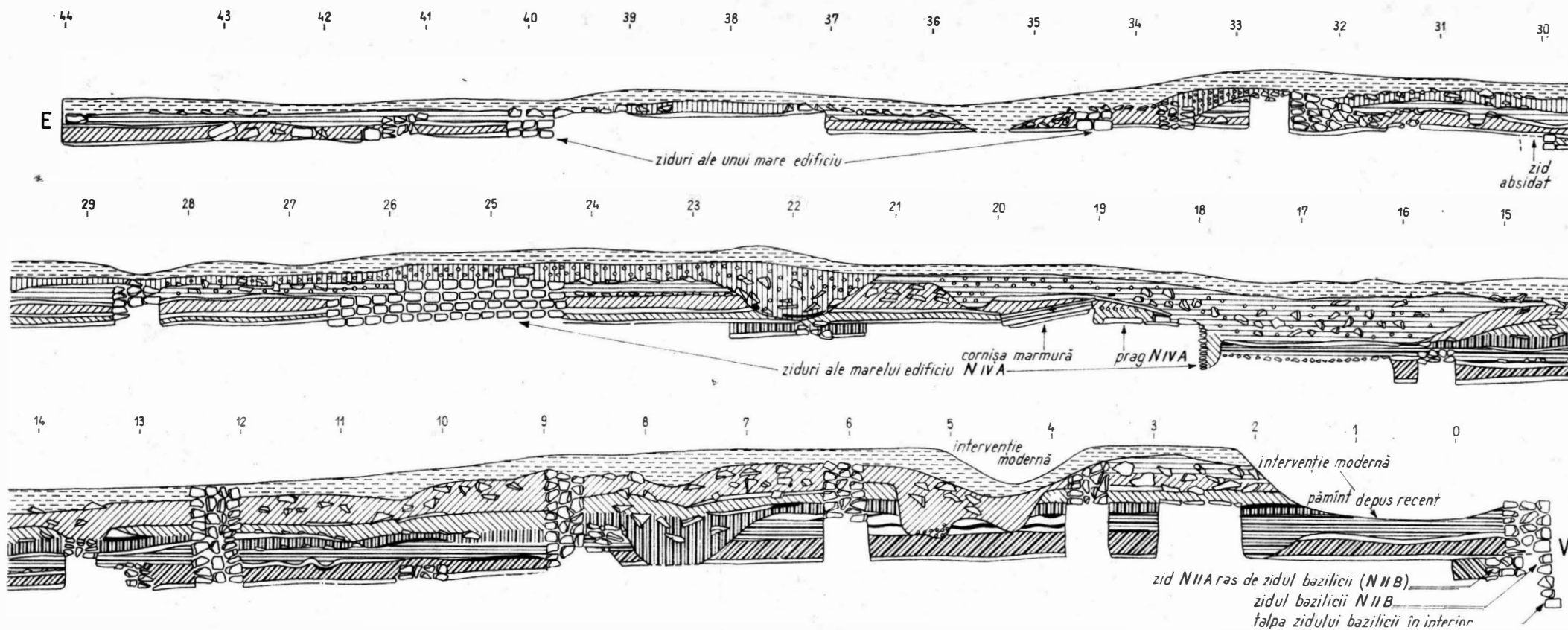

Fig. 3. Histria. Sectorul C. Profilul sud al secțiunii A.

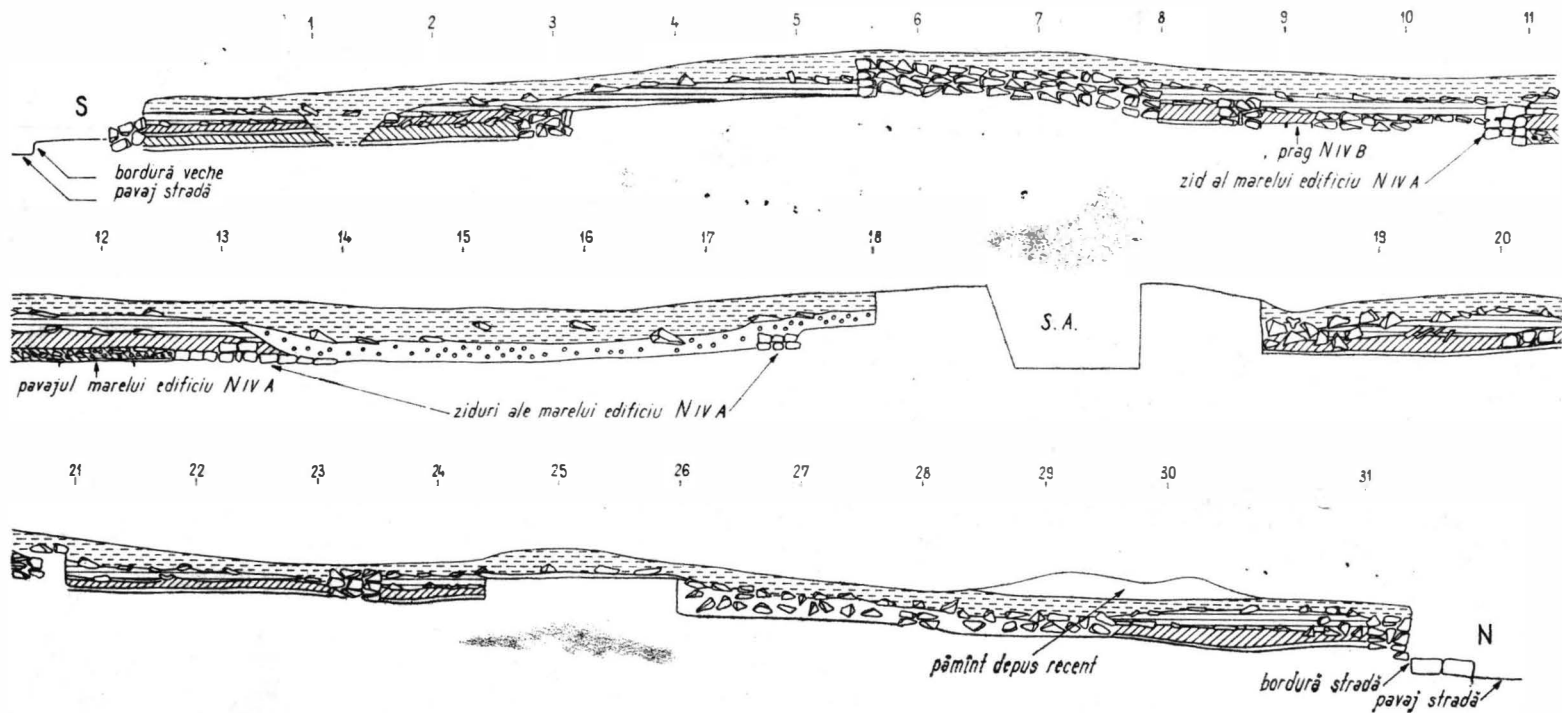

Fig. 4. Histria. Sectorul C. Profilul vest al secțiunii B.

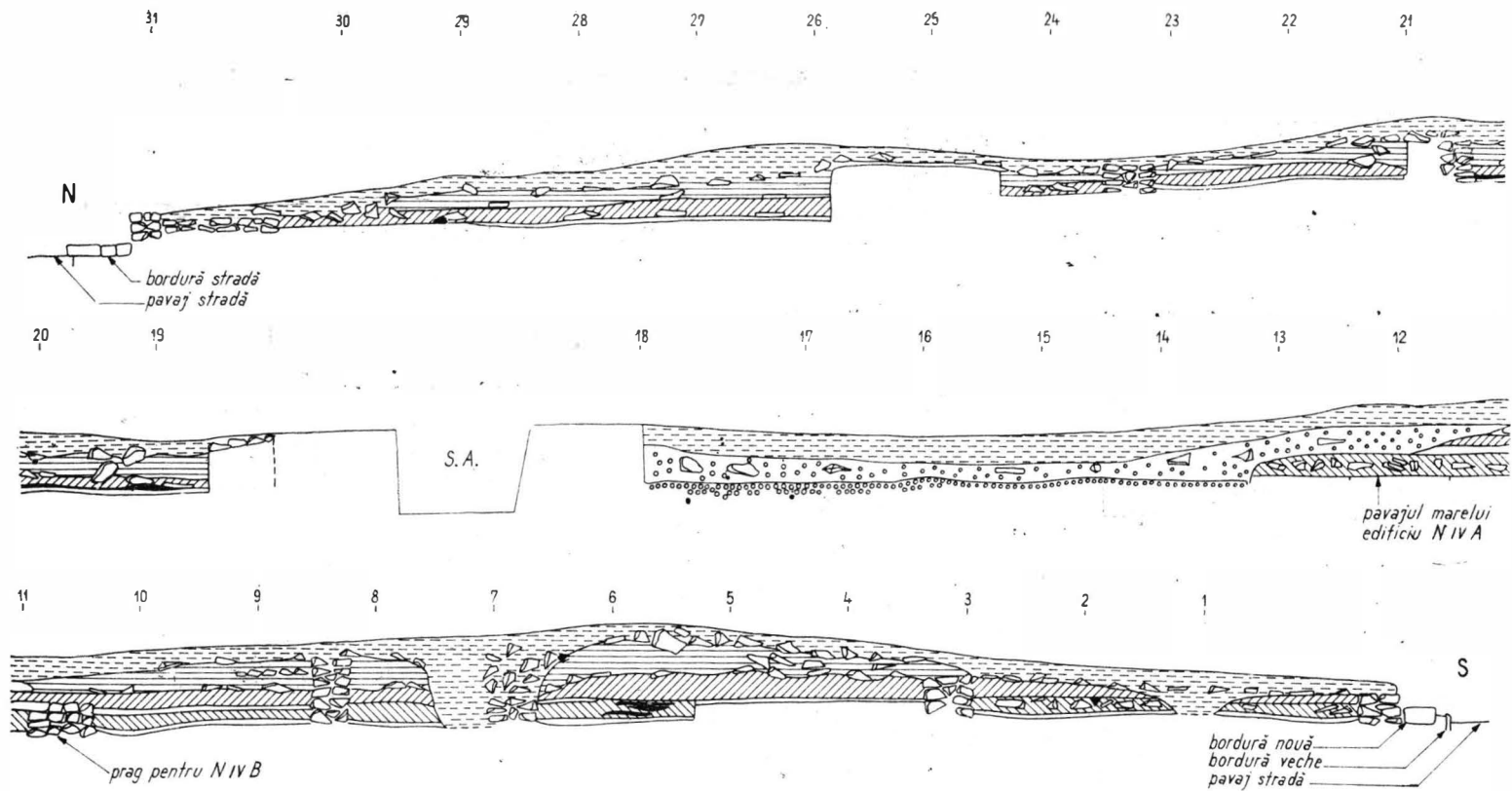

Fig. 5. Histria Sectorul C. Profilul est al secțiunii B.

Următoarele două niveluri (III A și III B) marchează un net regres față de perioada anterioară, mai puțin evident în primul dintre ele, datînd dintre anii 383/395 și 425/450 e.n., foarte clar în timpul celui de-al doilea databil între mijlocul secolului al V-lea și începutul celui de-al VI-lea e.n.

Următorul nivel (IV A) marcînd unul din cele mai prospere momente ale Histriei romano-bizantine, datează de pe la începutul secolului al VI-lea e.n. și durează pînă către 559 e.n., dată după care asistăm la edificarea unui nou nivel (IV B) databil între 561/562 și 592/593 e.n.

Dacă datările menționate mai sus se întemeiau pe o fericită și abundentă recoltă numismatică³, pentru ultimele două niveluri (V A și V B) nu avem nici o monedă, ceea ce ne permite datarea lor doar într-o epocă ulterioară anilor 592/593 e.n., oricum pînă în plin secol al VII-lea e.n.

În sfîrșit, înainte de a intra în descrierea propriu-zisă a materialului ceramic, se cuvine să menționăm că ceramica romano-bizantină de la Histria a mai reținut atenția specialiștilor, între contribuțiile mai importante reținîndu-le pe acelea ale lui Em. Condurachi⁴ și Em. Popescu⁵ pe lîngă unele semnalări din rapoartele preliminară de săpături⁶.

Modalitatea de prezentare a catalogului descoperirilor necesită cîteva explicații preliminară. Mai întîi trebuie spus că există o evidentă discrepanță cantitativă între ceramica din nivelurile mai timpurii⁷ (II B, III A și III B) și cele tîrzii (IV A, IV B, V A și V B), discrepanță ce îngreuează desigur urmărirea evoluției diferitelor forme, dar nu o exclude cu totul, cum s-ar fi întîmplat dacă ne-am fi restrîns doar la publicarea ceramicii din nivelurile tîrzii.

O a doua problemă vizează însăși structura catalogului în cadrul căruia vom prezenta pe niveluri mai întîi vasele de lux și anume bolurile (cu pereții arcuiți), cupele (cu pereții verticali) și platourile, apoi ceramica uzuală (oale, urcioare, amfore) și în sfîrșit opaițele sau alte obiecte ceramice. Studii speciale vor adînci poate cîndva cunoașterea ceramicii romano-bizantine, înlocuind acest mod de prezentare cu unul stict tipologic și însoțindu-l, firește, de o terminologie mai adecvată. Pînă atunci socotim că un catalog ca cel de față corespunde pretențiilor limitate ale modeste noastre încercări.

NIVELUL II B (primele trei sferturi ale secolului al IV-lea e.n.)

1. Bol fragm.⁸, pastă roșiatică, firnis roșu de proastă calitate; d.g. 29 cm; 1969, S.A. c. 7, -1,80-2,20 m; Robinson⁹, pl. 26, M 212 (secolele III—IV e.n.).

³ Gh. Poenaru-Bordea, Pontica, 4, 1971, p. 319—337.

⁴ Em. Condurachi, *Histria*, I, București, 1954, p. 451—463.

⁵ Em. Popescu, SCIV, 16, 1965, 4, p. 695—724.

⁶ Sc. Lambrino, RIR, 1, 1931, p. 63—74; R. Florescu, SCIA, 2, 1955, p. 338—342;

I. Stolan și Em. Popescu, Materiale, 6, 1959, p. 277—280; Em. Popescu, Materiale, 7, 1960, p. 240—242; D. M. Pipplid și colab., Materiale, 7, 1960, p. 232; H. Nubar, SCIV, 22, 1971, 2, p. 205.

⁷ De menționat că nivelul II A, așa cum rezultă din consultarea profilurilor, a fost descoperit pe o suprafață extrem de redusă și în care nu a existat un material ceramic semnificativ.

⁸ În catalog am folosit următoarele prescurtări: c = carou; d = diametru; f = fund (al vasului); fragm., = fragmentar; g = gura (vasului); m = maxim.

⁹ H. S. Robinson, *Pottery of the Roman Period*, in *The Athenian Agora*, V, Princeton, New-Jersey, 1959.

2. Bol fragm., pastă roșiatică, firnis roșu de proastă calitate; d.g. 30,5 cm; 1969, S.A, c. 9, -2—2,25 m; *ibidem*.
3. Cupă fragm., pastă roșiatică, firnis roșu; d.g. 18,8 cm; 1969, S.A, c. 8, -1,75—2,05 m; *ibidem*, pl. 16, L 22 (secolele III—IV e.n.).
4. Platou fragm., pastă cenușiu maronie, lucrat cu mîna; d.g. 34 cm; 1969, S.A, c. 11, -1,60—2 m.
5. Oală fragm., pastă gălbule; d.g. 10,5 cm; 1969, S.A, c. 8, -1,75—2,10 m; ? Robinson, pl. 21, M 153 (secolul al III-lea e.n.); ? Bockisch-Böttger¹⁰, pl. III, 69 (secolul al IV-lea e.n.); ? *Tropaeum*¹¹, fig. 158, 5.1 (secolele IV—V e.n.).
6. Oală fragm., pastă cărămizie; d.g. 30 cm; 1969, S.A, c. 16, — 1,65—1,95 m; ? Robinson, pl. 21, M 84 (secolul al II-lea e.n.); ? Bockisch-Böttger, pl. IV, 98 (secolul al IV-lea e.n.).
7. Oală fragm., pastă cărămiziu maronie cu impurități; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 9, -1,75—2,20 m; *ibidem*.
8. Oală fragm., pastă cenușie; d.g. 20 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,80—2,20 m; Böttger¹², pl. XVII, 86 (inceputul secolului al IV-lea e.n.).
9. Oală fragm., pastă cenușie maronie, lucrată la mîna. d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 9, -1,75—2,20 m.
10. Oală fragm., pastă cenușie maronie, lucrată cu mîna; d.f. 9 cm; 1969, S.A, c. 6, -1,70—2,00 m.
11. Urcior fragm., pastă roșiatică cu impurități; d.f. 9 cm; 1969, S.A, c. 8, -1,75—2,10 m; M. Babeș, SCIV, 22, 1971, 1, p. 29, fig. 8/1 (secolul al II-lea e.n.).
12. Amforă fragm., pastă gălbule cu impurități; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 9, -1,75—2,10 m; Bockisch-Böttger, pl. I, 1 (secolul al IV-lea e.n.).
13. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 11, -1,50—1,90 m; Böttger, pl. XI, 3 (secolele IV—V e.n.).
14. Amforă fragm., pastă roșiatică; d.g. 10,5 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,75—2,10 m; *ibidem*, pl. XIV, 37 (secolul al IV-lea e.n.).
15. Amforă fragm., pastă gălbule; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,75—2,10 m; *ibidem*, pl. XVI, 61 (secolele V—VI e.n.?).

NIVELUL III A

(ultimul sfert al secolului al IV-lea — prima jumătate a secolului al V-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă roșiatică; d.g. 30 cm; 1969, S.A, c. 10, -1,50—1,75 m; ? antrenat, cf. totuși Hayes¹³, fig. 65, forma I 8,3 (secolul al V-lea e.n.).
2. Bol fragm., pastă roșiatică, firnis roșu de bună calitate; d.g. 35 cm; 1969, S.A, c. 10, -1,50—1,75 m; ? antrenat, cf. totuși *ibidem*, fig. 65, forma I, A, 1 (secolele IV—V e.n.).
3. Platou fragm., pastă cenușiu maronie; d.g. 30 cm; 1969, S.A, c. 6, -1,50—1,65 m; Bockisch-Böttger, pl. IV, 114 (secolele IV—V e.n.).
4. Platou fragm., pastă cărămizie, firnis roșu lucios; d.g. 26,4 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,50—1,70 m; Hayes, fig. 18, forma 64 (secolul al V-lea e.n.).
5. Platou fragm., pastă cărămiziu maronie; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *ibidem*, fig. 18, forma 65 (secolul al V-lea e.n.).
6. Platou fragm., pastă roșiatică fină; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *ibidem*.
7. Oală fragm., pastă roșiatică, firnis roșu; d.g. 10 cm; S.A, c. 6, -1,50—1,60 m; Bockisch-Böttger, pl. IV, 90 (secolele al IV-lea e.n. — al V-lea e.n.).
8. Oală fragm., pastă cenușie; d.g. 19 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,50—1,70 m; *ibidem*.
9. Oală fragm., pastă roșiatică; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 7, -1,50—1,70 m; *ibidem*.
10. Oală fragm., pastă maronie cu calcar, d.g. 16 cm, 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *Tropaeum*, fig. 158, 5.1 (secolele IV—V e.n.).
11. Oală fragm., pastă gălbule; d.g. 16,5 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; Bockisch-Böttger, pl. III, 61 (secolele IV—V e.n.).

¹⁰ G. Bockisch, B. Böttger, Klio, 47, 1966, p. 209—256.

¹¹ Al. Barnea, I. Barnea, I. Bogdan Cătănicu, arh. Monica Mărgineanu-Cârstoiu, Gh. Papuc, *Tropaeum Traiani, I. Cetatea*, București, 1979, Ceramica este publicată de I. Bogdan Cătănicu și Al. Barnea la p. 177—226.

¹² B. Böttger, Klio, 48, 1967, p. 251—314.

¹³ J. W. Hayes, *Late Roman Pottery*, Londra, 1972.

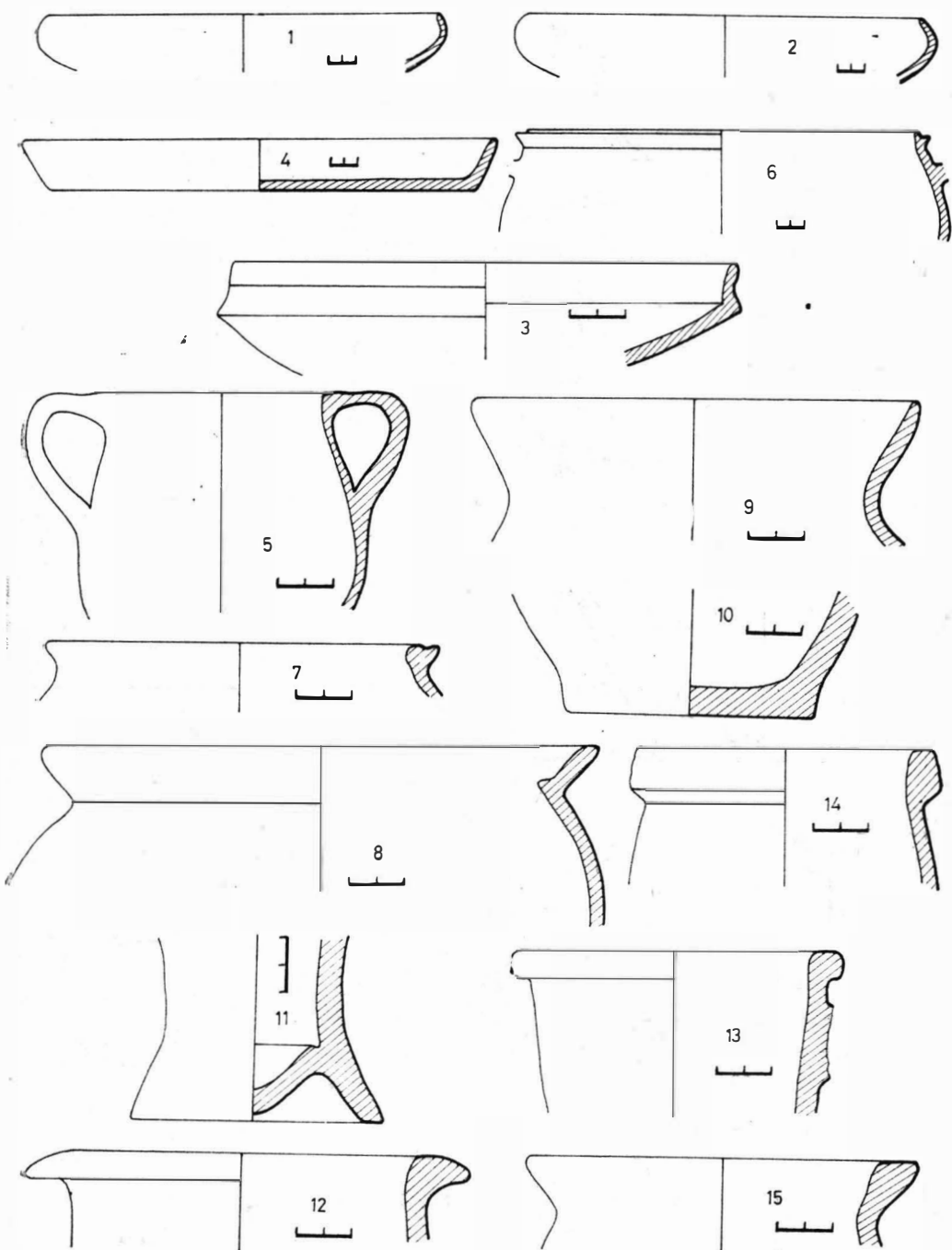

Fig. 6. Ceramică din N II B (primele trei sferturi ale secolului al IV-lea e.n.).

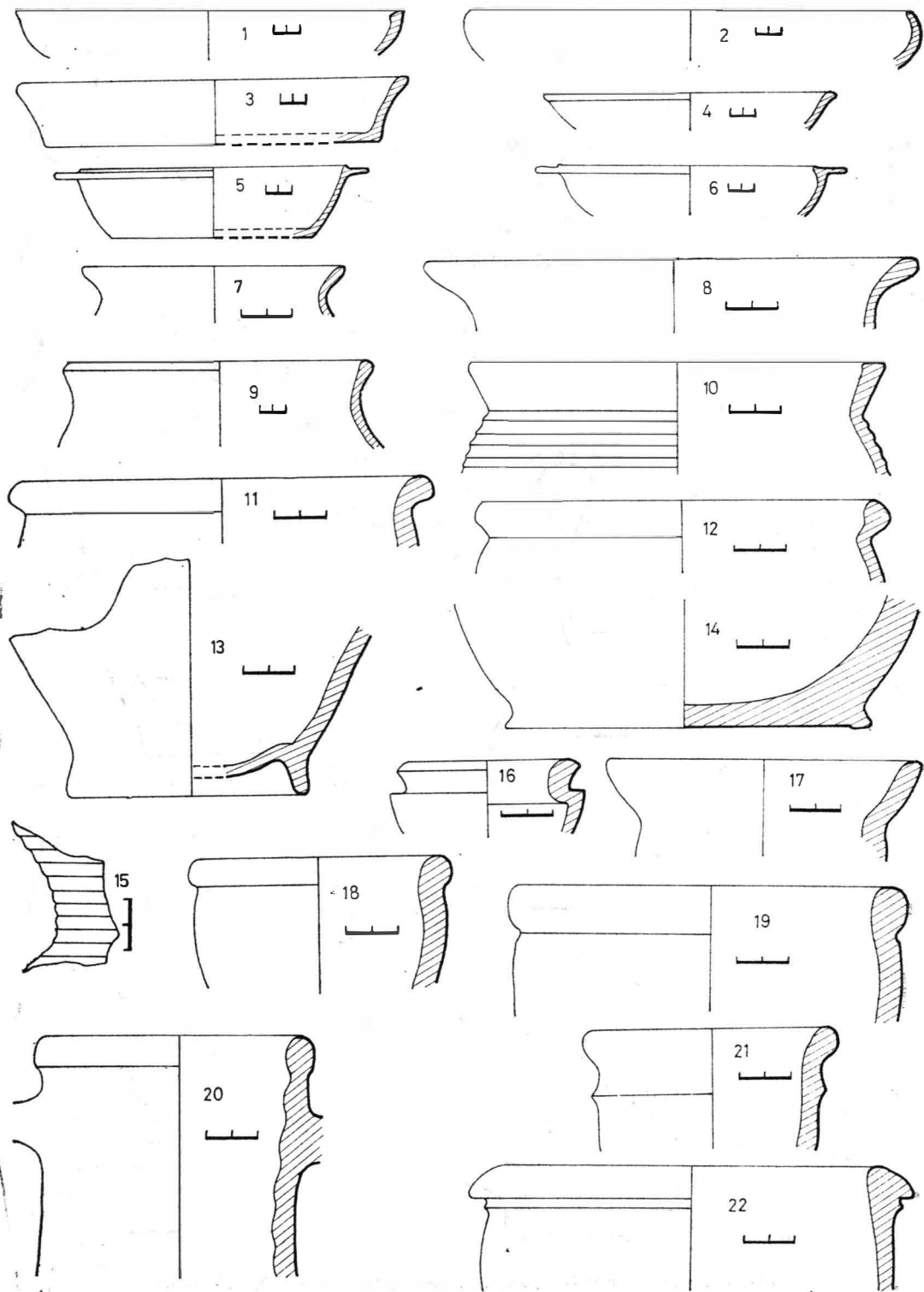

Fig. 7. Ceramică din N III A (ultimul sfert al secolului al IV-lea — prima jumătate a secolului al V-lea e.n.).

12. Oală fragm., pastă cărămiziu maronie; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *ibidem*, pl. IV, 91 (secolele IV—V e.n.).
13. Oală fragm., pastă făinoasă gălbuie; d.f. 9,5 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; ? *ibidem*, pl. IV, 112 (secolul al IV-lea e.n.).
14. Oală fragm., pastă roșiatică, angobă albicioasă; d.f. 14 cm; 1969, S.A, c. 14, -1,05—1,30 m; *ibidem*, pl. IV, 109 (secolele IV—V e.n.).
15. Urcior cu gura trilobată fragm., pastă cărămiziu închisă cu impurități; i. 5,8 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *ibidem*, fig. 19 (secolul al IV-lea e.n.); Robinson, pl. 31, M 321 (secolul al V-lea e.n.).
16. Urcior fragm., pastă gălbuie, d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 6, -1,45—1,65 m; ? Bockisch-Böttger, pl. III, 82 (secolul al VI-lea e.n.).
17. Amforă fragm., pastă cărămizie fină, angobă roșiatică; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; Robinson, pl. 30, M 294 (secolul al V-lea e.n.).
18. Amforă fragm., pastă gălbuie cu impurități; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 6, -1,45—1,65 m; Bockisch-Böttger, pl. II, 23 (secolul al IV-lea e.n.).
19. Amforă fragm., pastă gălbuie cu multe impurități; d.g. 15,5 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; *ibidem*.
20. Amforă fragm., pastă gălbuie poroasă, toartă plată în secțiune; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 1, -0,15—0,45 m; *ibidem*, fig. 11 (secolul al IV-lea e.n.) dar și fig. 1 (secolul al VI-lea e.n.).
21. Amforă fragm., pastă gălbuie cu multe impurități; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 10, -1,45—1,75 m; *ibidem*.
22. Amforă fragm., pastă roșiatică fină; d.g. 17,2 cm; 1969, S.A, c. 5, -1,50—1,60 m; ? *ibidem*, pl. II, 26 (secolul al VI-lea e.n.); *Tropaeum*, fig. 169, 8.1 (secolul al VI-lea e.n.).

NIVELUL III B (a doua jumătate a secolului al V-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu de bună calitate; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 3, -0,95—1,15 m; Hayes, fig. 65, forma I, A, 1 (secolele IV—V e.n.).
2. Cupă fragm., pastă cărămizie fină, angobă roșiatică; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 3, -0,95—1,15 m; ? antrenat; cf. totuși *Tropaeum*, fig. 158, 2.1 (secolele IV—V e.n.).
3. Platou fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.f. 12 cm; 1969, S.A, c. 11, -1,20—1,30 m; *Tropaeum*, fig. 161, 2.3 (secolul al VI-lea e.n.).
4. Oală fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.g. 10,5 cm; 1969, S.A, c. 11, -1,20—1,30 m; Bockisch-Böttger, pl. III, 77 (secolul al VI-lea e.n.).
5. Oală fragm., toartă plată cu nervuri, pastă cenușie cu pietricele, angobă negricioasă; d.g. 15 cm; 1969, S.A, c. 17, -1—1,25 m; Böttger, pl. XVIII, 88 (secolele IV—V e.n.).
6. Oală fragm., pastă cenușie zgrumțuroasă; d.g., 20 cm; 1969, S.A, c. 17, -1—1,25 m.
7. Oală fragm., pastă neagră cenușie, angobă cenușie; d.f. 11,3 cm; 1969, S.A, c. 15, -1,10—1,25 m; ? *Tropaeum*, fig. 162, 6.4 (secolul al VI-lea e.n.).
8. Urcior fragm., toartă în torsadă, pastă cenușie zgrumțuroasă, angobă roșiatică; 1969, S.A, c. 15, -1,10—1,25 m.
9. Amforă fragm., pastă roșiatică zgrumțuroasă; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 15, -1,10—1,25 m; ? Bockisch-Böttger, pl. I, 14 (secolele IV—V e.n.).
10. Amforă fragm., pastă roșiatică, angobă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 11, -1,25—1,35 m; Böttger, pl. XVI, 66 (secolele IV—V e.n.) și 67 (secolul al VI-lea e.n.).
11. Amforă fragm., pastă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969 S.A, c. 13, -0,80—1 m; *Tropaeum*, fig. 169, 5.11 (secolul al VI-lea e.n.).
12. Amforă fragm., pastă gălbuie, angobă roz gălbuie; d.g. 12,5 cm; 1969, S.A, c. 13, 0,80—1 m; Bockisch-Böttger, fig. 11 (secolul al IV-lea e.n.) dar și *Tropaeum*, loc. cit. (secolul al VI-lea e.n.).
13. Amforă fragm., pastă gălbuie cu impurități; d. 16 cm; 1969, S.A, c. 9, -1,10—1,25 m (exemplare similare, dar cu pasta roșiatică în c. 11, -1,25—1,35 m și în c. 15, -1,10—1,25 m); Böttger, pl. XIII, 27 (secolul al VI-lea e.n.).
14. Amforă fragm., pasta roșiatică, angobă gălbuie; d. 24 cm; 1969, S.A, c. 15, -1,10—1,25 m; *ibidem*, pl. XIII, 28 (secolul al VI-lea e.n.).

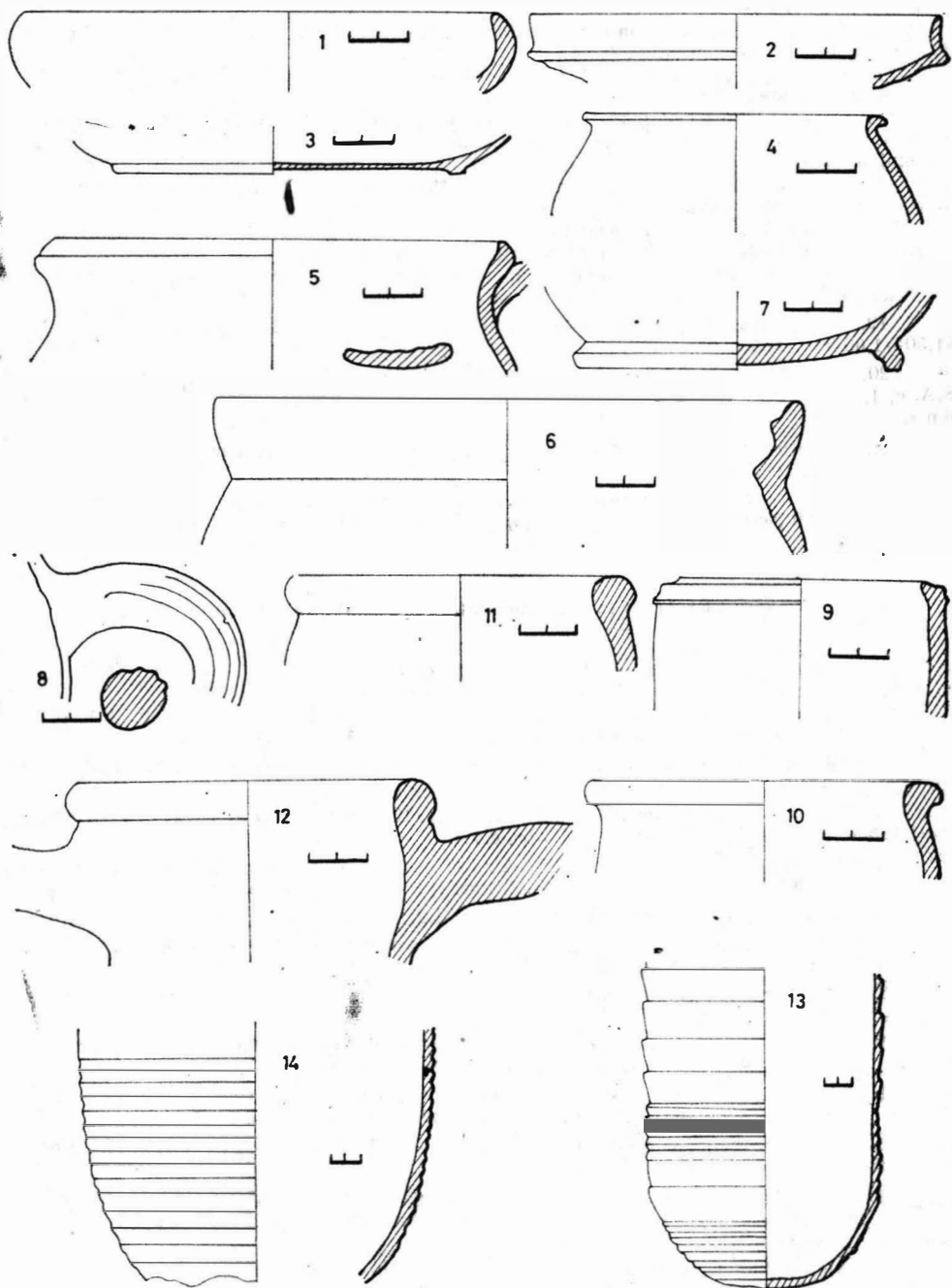

Fig. 8. Ceramică N III B (a doua jumătate a secolului al V-lea e.n.).

NIVELUL IV A (prima jumătate a secolului al VI-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă roșiatică, firnis roșcat maroniu; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 23 -1,15—1,25 m; Robinson, pl. 71, M 352 (secolul al VI-lea e.n.); Hayes, fig. 30, forma 104 c (secolul al VI-lea e.n.).
2. Bol fragm., pastă roșiatică, în interiorul vasului firnis portocaliu; d.g. 36 cm; 1969, S.A, c. 13, -0,50—0,75 m; Robinson, pl. 71, M 356 (secolul al VI-lea e.n.).
3. Cupă fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; Robinson, pl. 33 și 71, M 350 (secolul al VI-lea e.n.); Hayes, fig. 68, forma 3, E, 16 (secolul al VI-lea e.n.).
4. Cupă fragm., pastă și firnis roșiatică; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,75—1,10 m; ? antrenat; cf. totuși *Tropaeum*, fig. 161, 2.17 (secolul al VI-lea e.n.) și Hayes, fig. 60, 1 (secolele IV—V e.n.).
5. Platou fragm., pastă roșiatică fină; firnis roșu în interiorul vasului; d.g. 30 cm; 1969, S.B, c. 8, -1,10—1,40 m; *Tropaeum*, fig. 161, 2.16 (secolul al VI-lea) și eventual Robinson, pl. 36 și 71, M. 349 (secolul al VI-lea e.n.).
6. Platou fragm., pastă gălbuie, în interiorul vasului firnis maroniu gălbui; d.g. 32 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,80—1,10 m; vezi bibliografia citată sub nr. 5.
7. Platou fragm., pastă cărămizie, vopsea roșiatică în interiorul vasului; d.g. 28 cm; 1969, S.B, c. 8, -1,10—1,40 m; *Tropaeum*, fig. 161, 2.18 (secolul al VI-lea e.n.).
8. Platou fragm., pastă gălbuie, firnis roșu; d.f. 12,5 cm; 1969, S.A, c. 23, -1,15—1,25 m; ? Robinson, pl. 36, M 289 (secolul al V-lea e.n.) și desigur, pentru forma vasului, pl. 36 și 71, M 349 (secolul al VI-lea e.n.).
9. Oală fragm., pastă gălbui închisă, firnis maroniu; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,80—1,10 m; *ibidem*, pl. 33 și 71, M 355 (secolul al VI-lea e.n.) și Bockisch-Böttger, fig. 25 (secolele IV—V e.n.).
10. Oală fragm., pastă roșiatică, angobă albicioasă; d.g. 36 cm; 1969, S.A, c. 26, -1—1,15 m; ? *Tropaeum*, fig. 158, 2.4 (secolele IV—V e.n.).
11. Oală fragm., pastă cărămiziu maronie; d.g. 11 cm; 1969, S.A c. 24, -1,20—1,35 m; *ibidem*, fig. 172, 5.4 (secolul al VI-lea e.n.).
12. Oală fragm., pastă roșie, angobă albicioasă în interiorul vasului; d.g. 16 cm; 1969, S.B, c. 31, -0,75—0,80 m; *ibidem*, fig. 168, 5.1 (secolul al VI-lea e.n.).
13. Oală fragm., pastă cărămizie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 12, -0,50—0,70 m; *ibidem*, fig. 169, 5.10 (secolul al VI-lea e.n.), iar ca antecedente Böttger, pl. XVIII, (secolele IV—V e.n.).
14. Oală fragm., pastă cărămiziu maronie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,80—1,10 m; ? *ibidem*, pl. XVIII, 99 (secolele V—VI e.n.).
15. Oală fragm., d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 12, -0,50—0,70 m; ? *ibidem*.
16. Oală fragm., pastă gălbuie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,80—1 m; *Tropaeum*, fig. 172, 5.3 (secolul al VI-lea e.n.).
17. Oală fragm., pastă cărămizie cu impurități; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 6 -0,80—1,10 m; *ibidem*, fig. 172, 5.1 (secolul al VI-lea e.n.).
18. Oală fragm., toartă plată în secțiune, pasta cenușie; d.g. 15 cm; 1969, S.A, c. 12, -0,45—0,65 m.
19. Oală fragm., pastă cărămiziu maronie, angobă cenușie; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 14, -1—1,40 m; *ibidem*, fig. 162, 5.9 (secolul al VI-lea e.n.).
20. Urcior fragm., pasta cărămizie, angobă cenușie; d. 8,6 cm; 1969, S.A, c. 15, -0,50—0,75 m; *ibidem*, fig. 164, 4.5 (secolul al VI-lea e.n.).
21. Urcior fragm., gura trilobată, pastă roșiatică; 1969, S.B, c. 31, -0,75—0,80 m; *ibidem*, fig. 168, 4.1 (secolul al VI-lea e.n.).
22. Amforă fragm., toartă ovală și în secțiune, pastă cărămizie cu impurități, angobă violacee; d.g. 11 cm, 1969, S.B, c. 8, -1,10—1,40 m; Böttger, pl. XI, 5 și 6 (secolul al VI-lea e.n.).
23. Amforă fragm., pastă cărămizie cu impurități, angobă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 27 -1,10—1,30 m; *ibidem*, pl. XV, 60 (secolul al VI-lea e.n.).
24. Amforă fragm., toarta ovală în secțiune; pe gît inscripția greacă ΠΑΥΛΟΣ; d.g. 12 cm; 1969, S.B, c. 8, -1,10—1,40 m; *ibidem*, pl. XVI, 61 (secolul al VI-lea e.n.) și *Tropaeum* fig. 167, 3.2 (secolul al VI-lea e.n.).
25. Amforă fragm., pastă cenușie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 14 -1—1,40 m; ? Böttger pl. XVI, 74 (secolul al VI-lea e.n.), dar și pl. XIV, 38 (secolele IV—V e.n.).
26. Amforă fragm., pastă cărămizie închisă; d.g. 10,5 cm; 1969, S.B, c. 8, -1,10—1,40 m; *Tropaeum*, fig. 164, 3.5 și 170, 3.5 (secolul al VI-lea e.n.).

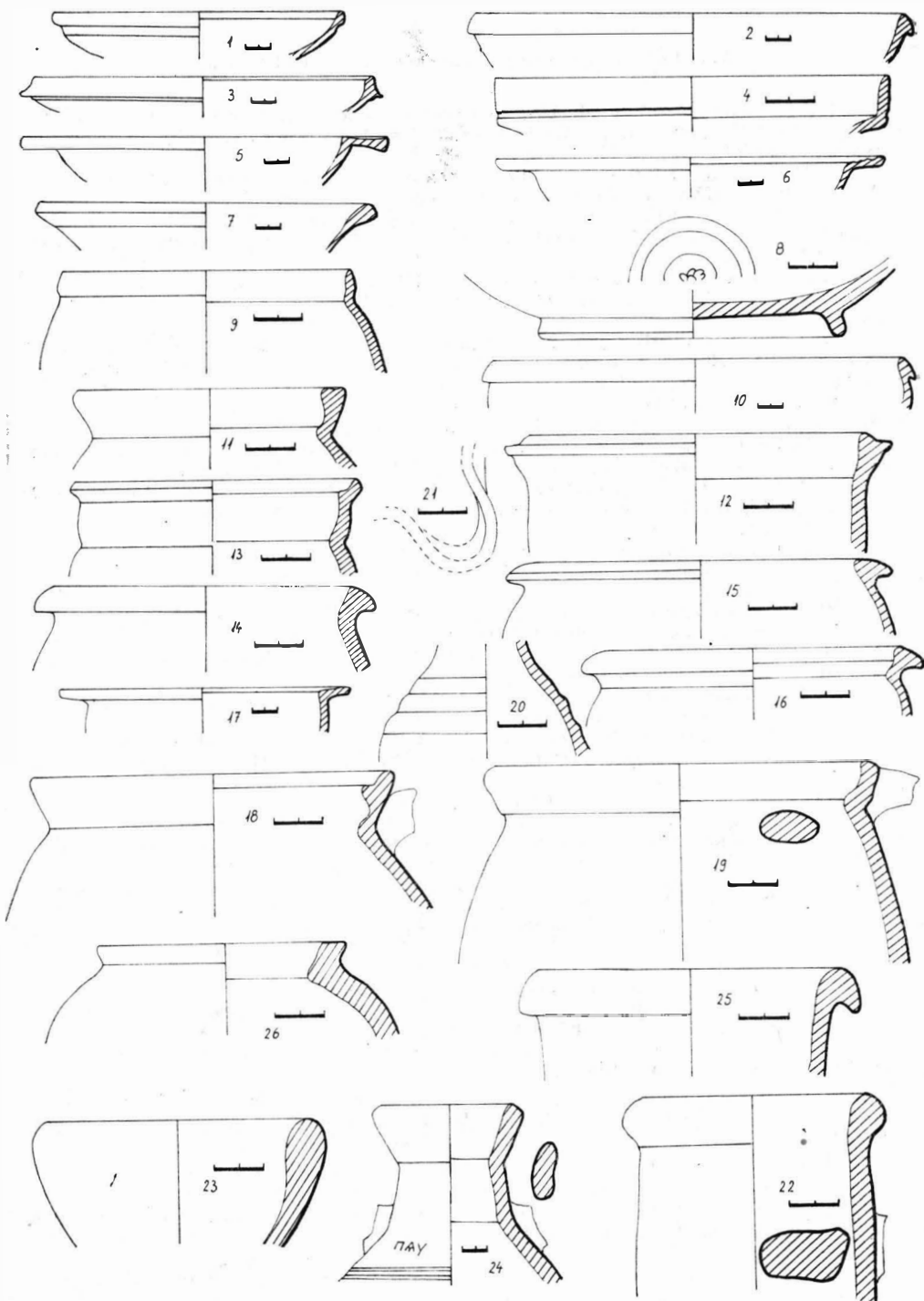

Fig. 9. Ceramică din N IV A (prima jumătate a secolului al VI-lea e.n.).

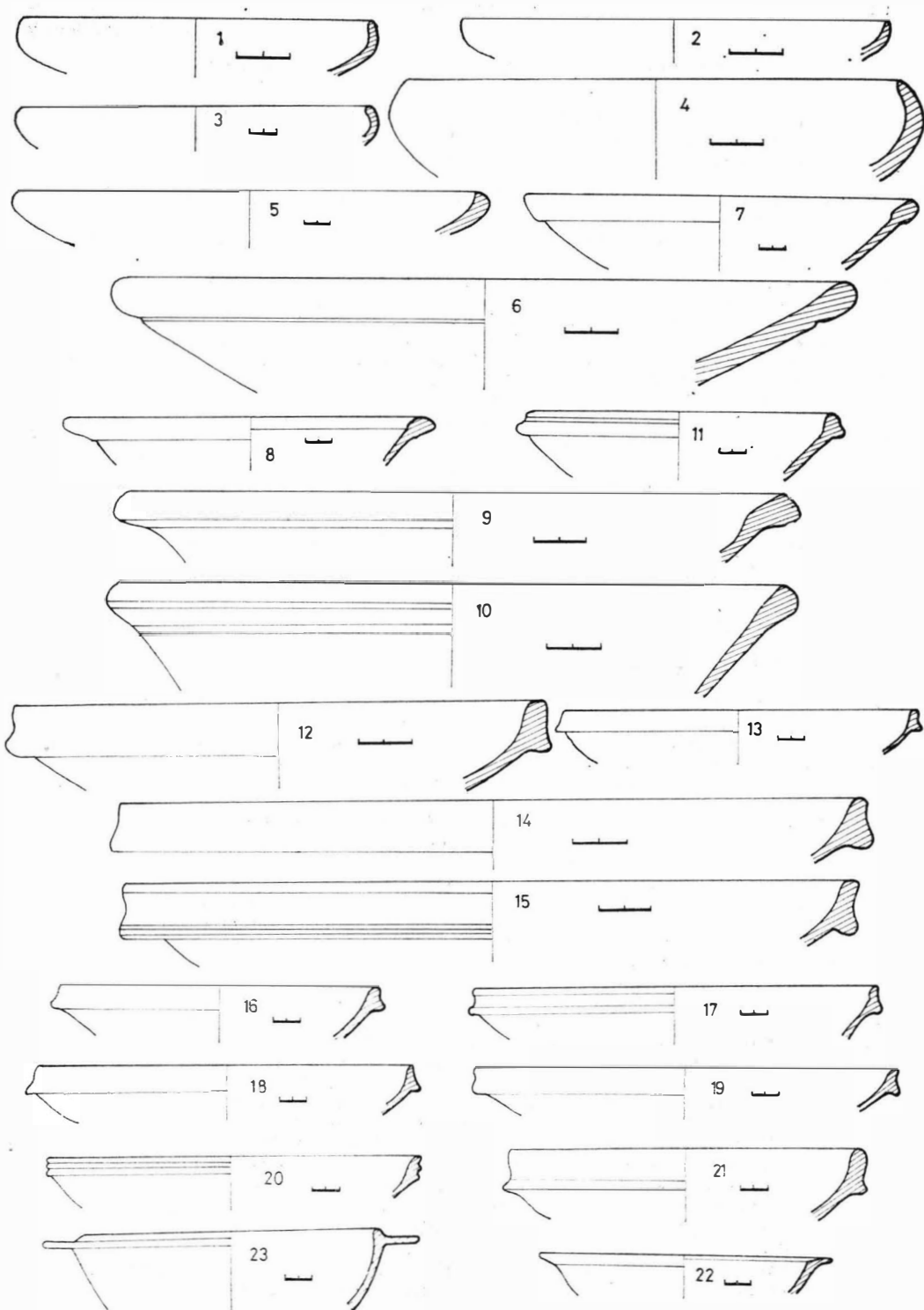

Fig. 10. Ceramică (nr. 1—23) din NIV B (a doua jumătate a secolului VI-lea e.n.).

NIVELUL IV B (a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu mat; d.g. 13 cm; 1969, S.A, c. 8, -0,50—0,80 m; Robinson, pl. 33, M 353 (secolul al VI-lea e.n.).
2. Bol fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu lucios; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 12, -0,50—0,80 m; *ibidem*.
3. Bol fragm., pastă gălbuie fină, firnis roșu închis mat, d.g. 26 cm; 1969, S.A, c. 26, -0,60—0,75 m; *ibidem*.
4. Bol fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu închis lucios; d.g. 18,5 cm; 1969, S.A, c. 9—-0,40—1 m; *ibidem*.
5. Bol fragm., pastă gălbuie de proastă calitate; d.g. 36 cm; 1969, S.A, c. 24, -0,80—1,20 m; Hayes, fig. 18, forma 62 (secolele IV—V e.n.); fig. 65, forma 1, D (secolul al V-lea e.n.).
6. Bol fragm., pastă roșiatică, firnis roșu mat; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 32, -0,70—1 m; *ibidem*, fig. 30, forma 104, B-C (secolul al VI-lea e.n.); Robinson, pl. 71, M 352 (aceeași datare).
7. Bol fragm., pastă roșiatică, la exterior pe bază firnis negru, în rest la exterior și în interior firnis roșu mat; d.g. 30 cm; 1969, S.A, c. 23, -0,80—1 m; Hayes, fig. 71, forma 10, C, 11 (secolul al VII-lea e.n.).
8. Bol fragm., pastă cărămie, firnis maroniu gălbui; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 12, -0,25—0,50 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, A, 6 (secolele VI—VII e.n.).
9. Bol fragm., pastă roșiatică fină, angobă roșie; d.g. 26 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,70—1 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, C, 13 (secolul al VII-lea e.n.).
10. Bol fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.g. 26 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,70—1 m; *ibidem*.
11. Bol fragm., pastă roșiatică, firnis roșu mat; d.g. 24 cm; 1969, S.B, c. 10, -1,10—1,30 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, A, 2 (secolele VI—VII e.n.).
12. Cupă fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu portocaliu, mat; d.g. 20 cm; 1969, S.B, c. 8, -0,80—1 m; *ibidem*, fig. 68, forma 3, E, 14 (secolul al VI-lea e.n.).
13. Cupă fragm., pastă roșiatică, firnis roșu; d.g. 26 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,50—0,80 m; *ibidem*.
14. Cupă fragm., pastă roșiatică fină, angobă roșie; d.g. 28 cm, 1970, S.A, c. 31, -0,50—0,90 m; *ibidem*, fig. 68, forma 3, H, 28 (secolul al VI-lea e.n.).
15. Cupă fragm., cărămie, firnis roșu mat; d.g. 28 cm; 1970, S.B, c. 31, -0,50—0,70 m; *ibidem*.
16. Cupă fragm., pastă cărămie fină, firnis portocaliu, mat; d.g. 30 cm; 1969, S.A, c. 24, -0,80—1,20 m; *ibidem*, fig. 69, forma 3, F, 17 (secolul al VI-lea e.n.).
17. Cupă fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu mat; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 28, -0,75—1 m; *ibidem*.
18. Cupă fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 28, -0,75—1 m; *ibidem*, fig. 69, forma 3, F, 25 (secolul al VI-lea e.n.).
19. Cupă fragm., pastă cărămie, firnis roșu; d.g. 28 cm; 1970, S.A, c. 30, -0,10—0,40 m; *ibidem*, fig. 69, forma 3, F, 24 (secolul al VI-lea e.n.).
20. Cupă fragm., pastă roșiatică fină, firnis maroniu roșcat mat; d.g. 28 cm; 1969, S.B, c. 25, -0,50—0,60 m; *ibidem*, fig. 69, forma 3, F, 23 (secolul al VI-lea e.n.).
21. Cupă fragm., pastă roșiatică, firnis roșu gălbui; d.g. 13 cm; 1969, S.A, c. 8, -0,50—0,80 m; antrenată?; cf. totuși, Robinson, pl. 33 și 71, M 350 (secolul al VI-lea e.n.).
22. Platou fragm., pastă cărămie fină, firnis maroniu; d.g. 22 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; Hayes, fig. 66, forma 2, B (secolul al V-lea e.n.).
23. Platou fragm., pastă cărămie, cu impurități; d.g. 28 cm; 1969, S.B, c. 2, -0,30—0,50 m; ? *ibidem*, fig. 70, forma 5, 1 și 2 (secolele V—VI e.n.).
24. Platou fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu pe buză și în interiorul vasului; d.g. 25 cm; 1969, S.A, c. 6, -0,35—0,70 m; *ibidem*, fig. 70, forma 5, 3 (secolul al VI-lea e.n.).
25. Platou fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu de bună calitate; d.g. 18 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; e.g. *ibidem*, fig. 59, a, c (secolele IV—V e.n.).
26. Strachină-oală fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu la exteriorul vasului; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 3, -0,50—0,90 m; Robinson pl. 71, M 356 (secolul al VI-lea e.n.).
27. Oală fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu de bună calitate; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 10, -0,30—0,70 m; *Tropaeum*, fig. 162, 6.1 (secolul al VI-lea e.n.).
28. Oală fragm., pastă cărămie, angobă gălbuie; d.g. 9 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,55—0,85 m; *ibidem*.
29. Oală fragm., toartă plată cu două nervuri, pastă cărămie, angobă gălbuie; d.g. 11 cm; 1970, S.A, c. 31, -0,60—0,90 m; ? Robinson, pl. 33, M 361 (secolul al VI-lea e.n.) și *Tropaeum*, fig. 168, 5.3 (secolul al VI-lea e.n.).

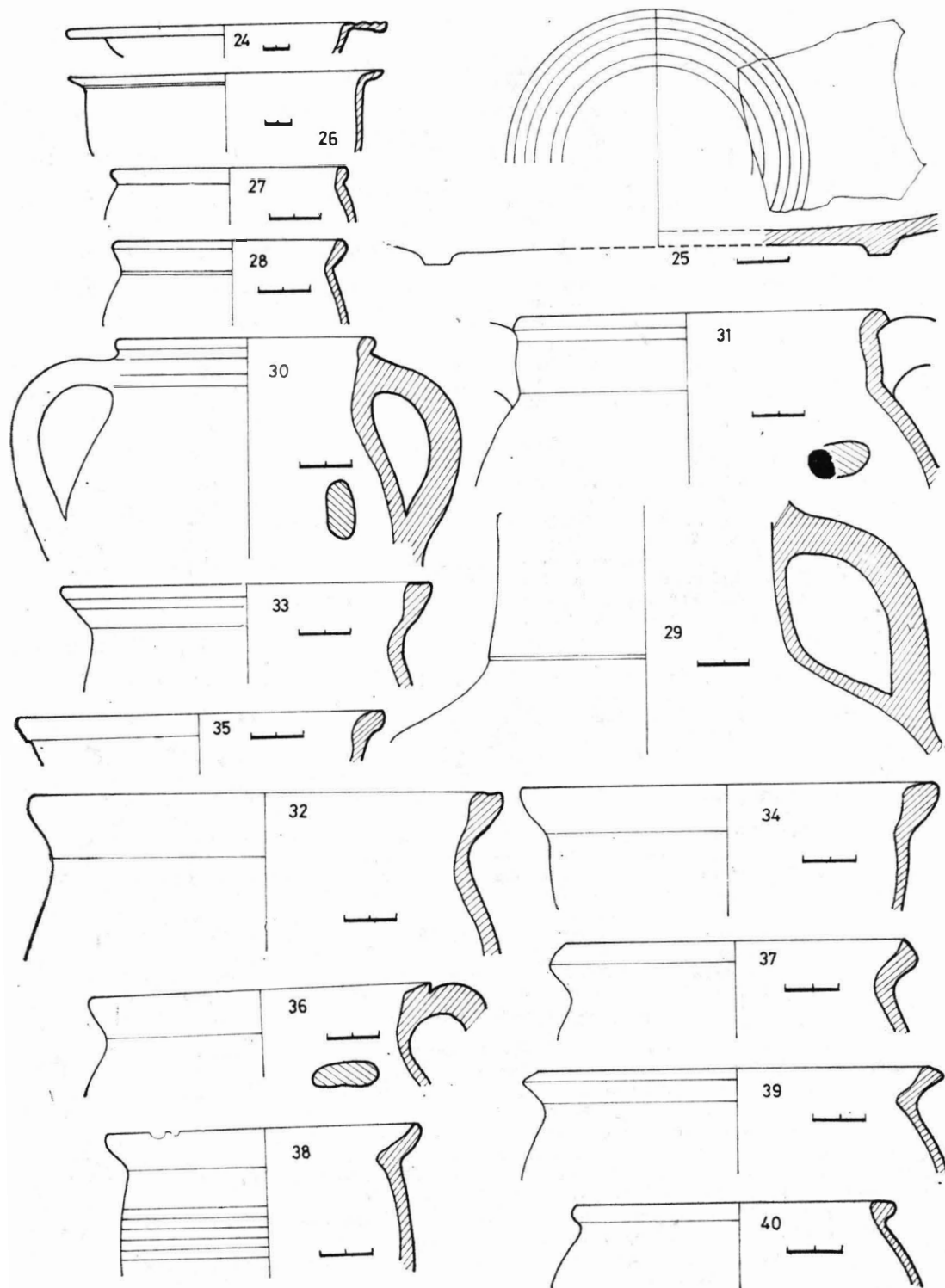

Fig. 11. Ceramică (nr. 24—40) din N IV B (a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n.).

30. Oală fragm., toartă plată, pastă cărămizie, d.g. 10 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,60—0,80 m; Bockisch-Böttger, fig. 26 (secolele IV—V e.n.).
31. Oală fragm., toartă ușor applatizată, pastă cărămiziu închisă; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,40—1 m; Robinson, pl. 34, M 374 (secolul al VI-lea e.n.).
32. Oală fragm., pastă roșiatică; d.g. 18 cm; 1969, S.A, c. 26, -0,65—0,85 m; *Tropaeum*, fig. 162, 5.6 (secolul al VI-lea e.n.).
33. Oală fragm., pastă cenușie, angobă negricioasă; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; *ibidem*, fig. 168, 5.8 (secolul al VI-lea e.n.).
34. Oală fragm., pastă cărămizie; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; *ibidem*
35. Oală fragm., pastă cărămizie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 8, -0,50—0,70 m; *ibidem*, fig. 169, 6.2 (secolul al VI-lea e.n.).
36. Oală fragm., toartă applatizată, pastă cărămizie; d.g. 13 cm; 1969, S.A, c. 22, -0,60—0,80 m; *ibidem*, fig. 162, 5.4 (secolul al VI-lea e.n.).
37. Oală fragm., pastă cenușie zgrumțuroasă; d.g. 14 cm; 1969, S.B, c. 25, -0,40—0,55 m; *ibidem*, fig. 162, 5.10 (secolul al VI-lea e.n.).
38. Oală fragm., rest de toartă, pastă cărămizie; d.g. 12 cm; 1969, S.A., c. 33, -0,60—1 m; *ibidem*, fig. 162, 5.14 (secolul al VI-lea e.n.).
39. Oală fragm., pastă cărămizie; d.g. 16 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,60—0,80 m; *ibidem*, fig. 168, 5.4 (secolul al VI-lea e.n.).
40. Oală fragm., pastă cărămizie cu impurități; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; Bockisch-Böttger, pl. III, 80 (secolul al VI-lea e.n.).
41. Oală fragm., pastă cenușie; d.g. 20 cm; 1970 S.B, c. 24, -0,40—0,55 m; *Tropaeum*, fig. 172, 5.3 (secolele VI—VII e.n.).
42. Oală fragm., pastă cărămizie zgrumțuroasă; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 28, -0,60—0,80 m; *ibidem*, fig. 168, 5.2 (secolul al VI-lea e.n.).
43. Oală fragm., pastă cenușiu maronie; d.g. 22 cm; 1969, S.A, c. 28, -0,60—0,80 m; ? Bockisch-Böttger, pl. IV, 96 (secolul al IV-lea e.n.).
44. Oală fragm., pastă roșiatică zgrumțuroasă, angobă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.B, c. 10, -0,60—0,80 m; *Tropaeum*, fig. 168, 5.6 (secolul al VI-lea e.n.).
45. Oală fragm., pastă cărămizie zgrumțuroasă; d.g. 14 cm; 1969, S.B, c. 10, -0,70—0,90 m; *ibidem*.
46. Oală fragm., pastă cărămizie zgrumțuroasă; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,60—0,75 m; *ibidem*, fig. 168, 5.1 (secolul al VI-lea e.n.).
47. Oală fragm., pastă cenușie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 26, -0,65—0,85 m; *ibidem*, fig. 168, 5.2 (secolul al VI-lea e.n.).
48. Oală fragm., pastă cenușie, angobă negricioasă; d.g. 16 cm; 1969, S.B, c. 4, -0,55—0,90 m.
49. Oală fragm., pastă cenușie, angobă negricioasă; d.g. 18 cm; 1969, S.B, c. 25, -0,40—0,55 m;
50. Oală fragm., pe fundul vasului *umbo*, pastă cărămizie, angobă maronie; 1969, S.A, c. 8-0,50—0,70 m; *Tropaeum*, fig. 172, 5.4 (secolele VI—VII e.n.).
51. Urcior fragm., pastă cărămizie; d.g. 7 cm; 1969, S.B, c. 5, -0,85—1,25 m; *Tropaeum*, fig. 168, 4.2 (secolul al VI-lea e.n.).
52. Urcior fragm., pastă gălbuie; d.g. 8 cm; 1969, S.A, c. 26, -0,65—0,85 m; *ibidem*.
53. Urcior fragm., pastă gălbuie; d.g. 8 cm; 1969, S.A, c. 8, -0,40—0,60 m; Böttger, pl. XVI, 74 (secolul al VI-lea e.n.).
54. Urcior fragm., pastă cărămizie, firnis roșu portocaliu la exteriorul vasului; d.g. 8 cm; 1969, S.A, c. 23, -0,80—1,10 m; ? *Tropaeum*, fig. 162, 4.3 (secolul al VI-lea e.n.).
55. Urcior fragm., pastă gălbuie, angobă roșiatică; d.g. 6 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,55—0,85 m; *ibidem*.
56. Urcior fragm., pastă cărămizie; d.g. 7 cm; 1970, S.A, c. 23, -0,35—0,65 m; ? *ibidem*, fig. 162, 3.7 (amforetă, secolul al VI-lea e.n.).
57. Urcior fragm., gura trilobată; 1970, S.B, c. 25, -0,75—1,25 m; *ibidem*, fig. 168, 4.1 (secolul al VI-lea e.n.).
58. Urcior fragm., toartă plată în secțiune, pastă gălbui închisă; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35—1 m; ? *ibidem*, fig. 172, 3.2 (secolul al VI-lea e.n.).
59. Amforetă fragm., toartă plată în secțiune, pastă cărămizie; d.g. 7 cm; 1970, S.A, c. 31, -0,60—0,90 m; *ibidem*, fig. 167, 3.1 (secolul al VI-lea e.n.).
60. Amforă fragm., toartă rotundă în secțiune, pastă cărămizie; d.g. 12 cm; 1970, S.A, c. 33, -0,60—1,10 m; *ibidem*, fig. 161, 3.3 (secolul al VI-lea e.n.).
61. Amforă fragm., toartă rotundă în secțiune, pastă gălbuie; d.g. 8 cm; 1969, S.A, c. 9 -0,80—1,10 m; *ibidem*, fig. 161, 3.2 (secolul al VI-lea e.n.).

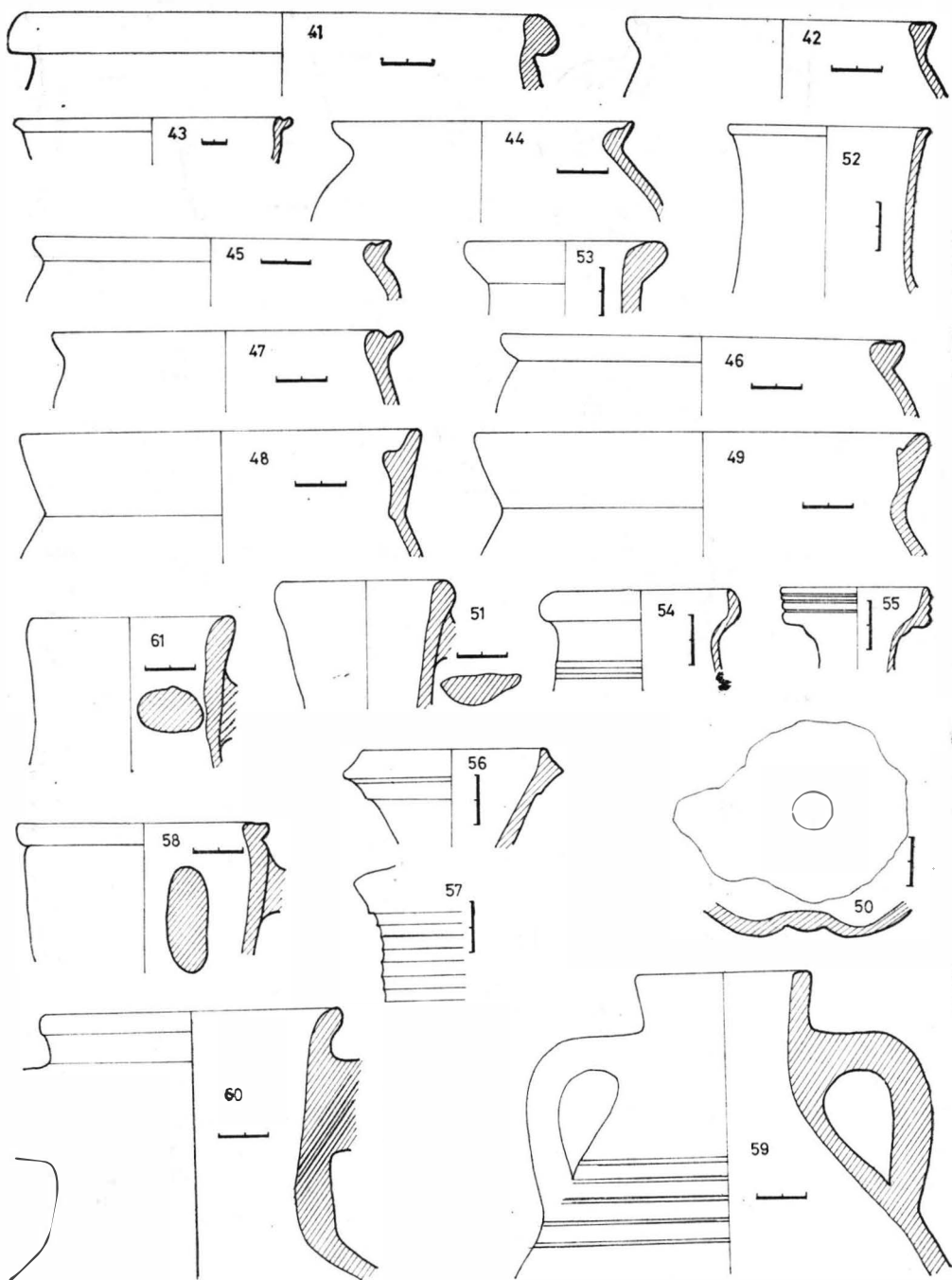

Fig. 12. Ceramică (nr. 41 – 61) din N IV B (a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n.).

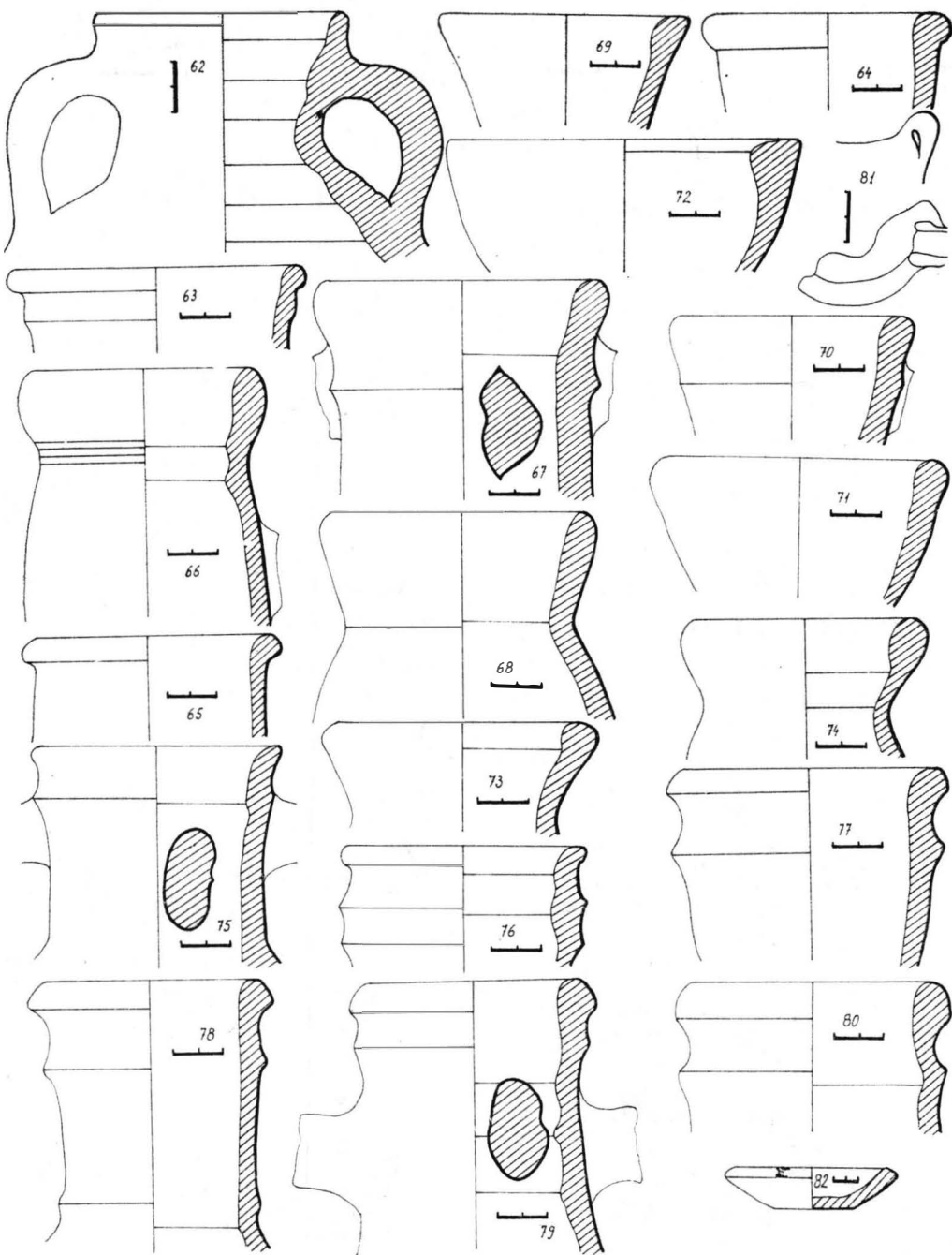

Fig. 13. Ceramică (nr. 63–82) din N IV B (a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n.).

62. Amforă fragm., toartă ovală în secțiune, pastă cărămie, angobă roșiatică; d.g. 10 cm; 1970, S.A, c. 33, -0,60—1,10 m; ? Böttger, pl. XIV, 45 (secolul al VI-lea e.n.).
63. Amforă fragm., pastă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.B, c.25, -0,80—1,10 m; *Tropaeum*, fig. 167, 3,5 (secolul al VI-lea e.n.).
64. Amforă fragm., pastă roșiatică; d.g. 10 cm; 1970, S.B, c. 25, -0,80—1 m; Böttger, pl. XIII, 24—27 (secolul al VI-lea e.n.).
65. Amforă fragm., pastă cărămie; d.g. 10,5 cm; 1970, S.B. c. 31, -0,50—0,75 m; *ibidem*.
66. Amforă fragm., toartă rotundă în secțiune, pastă cărămie; d.g. 10 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,60—0,90 m; ? *Tropaeum*, fig. 167, 3,2 (secolul al VI-lea e.n.).
67. Amforă fragm., toartă ușor aplatizată în secțiune, pastă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.B, c. 4, -0,60—1 m; *Tropaeum*, fig. 167, 3,12 (secolul al VI-lea e.n.).
68. Amforă fragm., pastă roșiatică cu granule de calcar, angobă gălbuie la exteriorul vasului; d.g. 11 cm; 1969, S.B, c. 8, 0,80—1,05 m; *ibidem*, fig. 161, 3,1 (secolul al VI-lea e.n.).
69. Amforă fragm., pastă gălbuie; d.g. 10 cm; 1970, S.B, c. 31, -0,50—0,70 m; *ibidem*.
70. Amforă fragm., pastă cărămie, angobă gălbuie; d.g. 10 cm; 1969, S.A., c. 24 -0,90—1,40 m; *ibidem*.
71. Amforă fragm., pastă cărămie, angobă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 22, -0,65—0,85 m; *ibidem*.
72. Amforă fragm., pastă roșiatică; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 8, -0,40—0,80 m; Böttger, pl. XVI, 62 (secolul al VI-lea e.n.).
73. Amforă fragm., pastă cărămie, angobă roșiatică, d.g. 11 cm; 1970, S.B, c. 31, -0,50—0,75 m; *Tropaeum*, fig. 161, 3,2 (secolul al VI-lea e.n.).
74. Amforă fragm., pastă cărămie, angobă gălbuie; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 24, -0,90—1,10 m; *ibidem*.
75. Amforă fragm., toartă ușor aplatizată în secțiune, pastă gălbuie; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 23, -0,80—1 m, *ibidem*.
76. Amforă fragm., pastă cărămie; d.g. 10 cm; 1970, S.B. c. 25, -0,80—1,15 m; *ibidem*.
77. Amforă fragm., pastă cărămie cu scoici pisate; d.g. 11 cm; 1970, S.A, c. 42 -0,65—0,85 m; *ibidem*.
78. Amforă fragm., pastă cărămie; d.g. 10 cm; 1970, S.B, c. 30, -0,75—1 m; *ibidem*.
79. Amforă fragm., toartă ușor aplatizată în secțiune, pastă cărămie, angobă roșiatică; d.g. 10 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,60—0,90 m; *ibidem*.
80. Amforă fragm., pastă cărămie; d.g. 11 cm; 1970, S.B, c. 23, -0,25—0,45 m; *ibidem*.
81. Opaite fragm., pastă cărămie închisă; 1969, S.A, c. 23, -0,80—1 m; ? Ionomu¹⁴, fig. 144, nr. 657 (secolele III—IV e.n.).
82. Obiect din ceramică întreg, pastă gălbuie; d. 7 cm; 1970, S.A, c. 30, -0,40—0,60 m.

NIVELUL V A (sfârșitul secolului al VI-lea — începutul secolului al VII-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă cărămie gălbuie, firnis roșu mat; d.g. 16 cm; 1969, S.B, c. 7, -0,50—0,75 m; Hayes, fig. 33, forma 109 (secolele VI—VII e.n.).
2. Bol fragm., pastă cărămie, în interiorul vasului angobă maronie; d.g. 20 cm; 1969, S.B, c. 9, -0,35—0,60 m; *ibidem*.
3. Bol fragm., pastă gălbuie, firnis roșu; d.g. 20 cm; 1969, S.A, c. 5, -0,50 m; *ibidem*, fig. 65, forma 1, D, 7 (secolul al V-lea e.n.).
4. Bol fragm., pastă cenușie, angobă neagră; d.g. 40 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,30—0,60 m; *ibidem*.
5. Bol fragm., pastă cărămie, firnis maroniu în interior și parțial la exteriorul vasului; d.g. 22 cm; 1969, S.A, c. 3, -0,25 m; Robinson, pl. 33, M 353 (secolul al VI-lea e.n.).
6. Bol fragm., pastă cărămie, firnis maroniu roșcat; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35 m; *ibidem*.
7. Bol fragm., pastă gălbuie, firnis roșu la exteriorul vasului, în interior dispus în raze; d.g. 28 cm; 1969, S.B, c. 6, -0,50—0,75 m; ? Hayes, fig. 65, forma 1, B, 3 (secolul al V-lea e.n.).
8. Bol fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu mat; d.g. 18 cm; 1969, S.B, c. 7, -0,50—0,75 m; *ibidem*, fig. 32, forma 106 (secolele VI—VII e.n.).

¹⁴ C. Ionomu, *Opaite greco-romane*, Constanța, 1967.

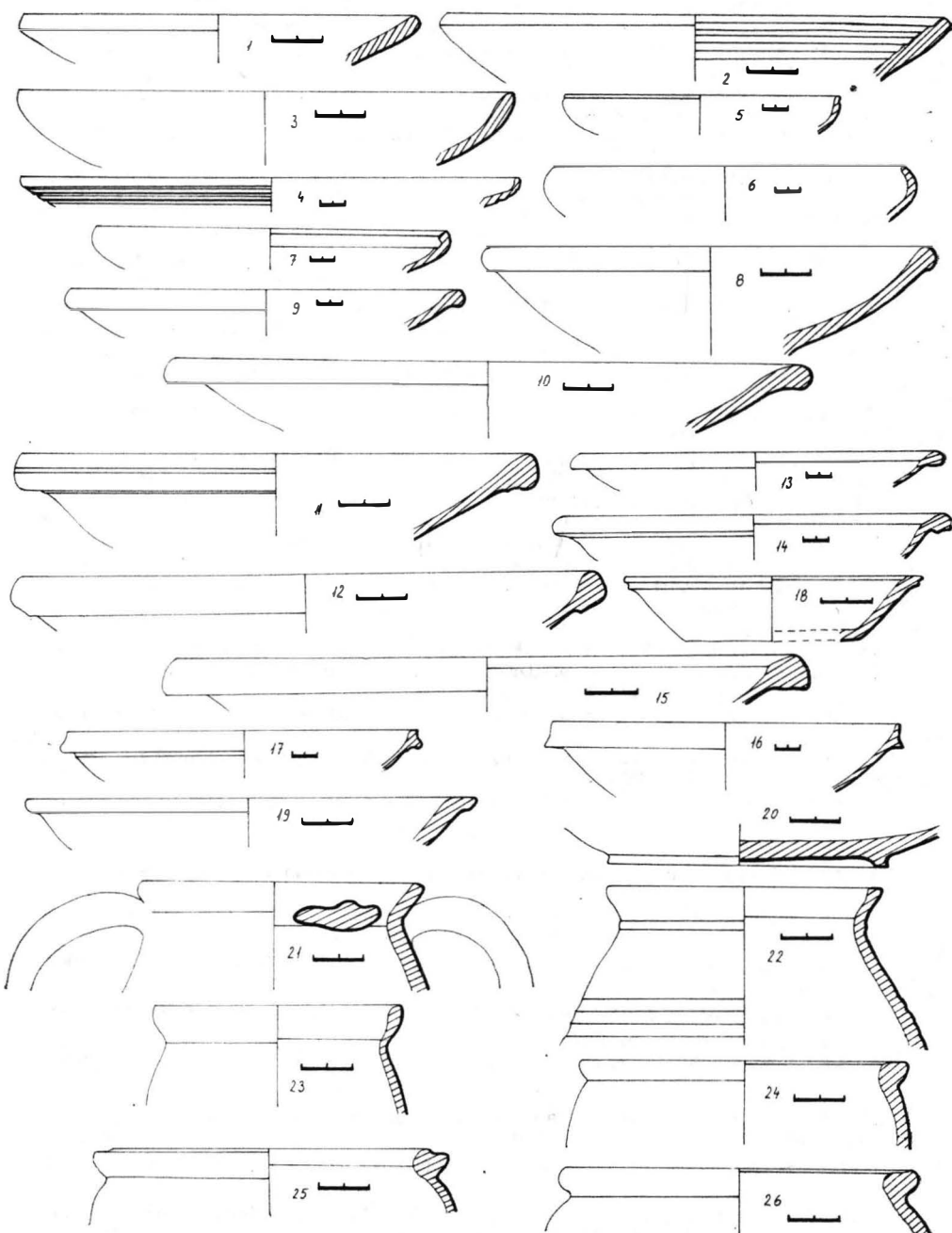

Fig. 14. Ceramică (nr. 1–21) din N V A (sfârșitul secolului al VI-lea – începutul secolului al VII-lea e.n.).

9. Bol fragm., pastă cărămie, firnis roșu mat; d.g. 32 cm; 1969, S.B, c. 7, -0,50—0,75 m; *ibidem*, fig. 32, forma 105, 15 (secolele VI—VII e.n.).
10. Bol fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu pal lucios; d.g. 26 cm; 1970, S.A. c. 42, 0,15—0,40 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, B, 7 (secolele VI—VII e.n.).
11. Bol fragm., pastă cărămie, firnis roșu mat; d.g. 21 cm; 1969, S.A, c. 3, 0,25 m; *ibidem*.
12. Bol fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.g. 24 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,35—0,65 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, C, 12 (secolul al VII-lea e.n.).
13. Bol fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.g. 30 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,35—0,65 m; *ibidem*, fig. 71, forma 10, C, 13 (secolul al VII-lea e.n.).
14. Bol fragm., pastă roșiatică, angobă roșie; d.g. 32 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,35—0,65 m; *ibidem*.
15. Bol fragm., pastă cărămie, firnis roșu maroniu; d.g. 26 cm; 1969, S.A, c. 25, 0,55—0,80 m; *ibidem*.
16. Cupă fragm., pastă cărămie, firnis maron deschis mat în interiorul vasului; d.g. 28 cm; 1970, S.A, c. 34, -0,25—0,50 m; *ibidem*, fig. 68, forma 3, E, 14 (secolul al VI-lea e.n.).
17. Cupă fragm., pastă cărămie, firnis roșu mat; d.g. 28 cm; 1969, S.B, c. 11, -0,35—0,75 m; *ibidem*, fig. 69, forma 3, F, 24 (secolul al VI-lea e.n.).
18. Cupă fragm., pastă roșiatică fină, firnis roșu închis lucios; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 10, -0,25 m; *ibidem*, fig. 70, forma 6,2 (secolul al VI-lea e.n.).
19. Cupă fragm., pastă cărămie fină, firnis, roșu închis mat; d.g. 18 cm; 1969, S.A, c. 16, -0,25—1,25 m; *ibidem*.
20. Cupă (bol) fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu în interior; d.f. 11 cm; 1969, S.A, c. 25, -0,55—0,75 m; *ibidem*.
21. Oală fragm., toartă aplatizată în secțiune, pastă gălbuie, angobă albicioasă; d.g. 11 cm; 1969, S.A, c. 16, -0,25—1,25 m; *Tropaeum*, fig. 162, 5.10 (secolul al VI-lea e.n.).
22. Oală fragm., pastă cărămie, angobă roșiatică, d.g. 11 cm; 1970, S.A, c. 31, -0,25—0,55 m; *ibidem*.
23. Oală fragm., pastă cărămie d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 29, -0,40—0,75 m; *ibidem*, fig. 162, 5.11 (secolul al VI-lea e.n.).
24. Oală fragm., pastă cărămie maronie; d.g. 13,2 cm; 1969, S.A, c. 5, -0,50 m; *ibidem*, fig. 162, 5.1 (secolul al VI-lea e.n.).
25. Oală fragm., pastă cărămie cu calcar; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 22, -0,30—0,75 m; *ibidem*, fig. 162, 5.5 (secolul al VI-lea e.n.).
26. Oală fragm., pastă cărămie, angobă roșiatică d.g. 14,5 cm; 1969, S.B, c. 6, -0,50—0,75 m; *ibidem*.
27. Oală fragm., pastă cenușie, angobă negricioasă; d.g. 18 cm; 1969, S.A, c. 19, -0,25—0,35 m; *ibidem*, fig. 168, 5.6 (secolul al VI-lea e.n.).
28. Oală fragm., pastă cărămie, angobă maronie; d.g. 24 cm; 1969, S.B, c. 6, -0,50—0,75 m; ? Bockisch-Böttger, pl. IV, 102 (secolul al VI-lea e.n.).
29. Oală fragm., pastă gălbuie cu calcar; d.g. 11,7 cm; 1969, S.B, c. 4, 0,25—0,50 m; *Tropaeum*, fig. 162, 5.4 (secolul al VI-lea e.n.).
30. Oală fragm., pastă cărămie, angobă negricioasă la exteriorul vasului; d.g. 16 cm; 1969, S.A, c. 24, -0,65—0,85 m; *ibidem*, fig. 168, 5.6 (secolul al VI-lea e.n.).
31. Oală (castron) fragm., pastă cărămie, angobă roșiatică; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 22, -0,30—0,75 m; *ibidem*, fig. 172, 2.3 (secolele VI—VII e.n.).
32. Oală (castron) fragm., pastă cărămie fină, firnis roșu mat; d.g. 20 cm; 1969, S.B, c. 6, -0,50—0,75 m; *ibidem*.
33. Oală (castron) fragm., pastă maroniu cenușie, angobă cenușie lustruită; d.g. 24 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35 m; ? Hayes, fig. 70, forma 6,2 (secolul al VI-lea e.n., unde însă este vorba de o cupă).
34. Oală (castron) fragm., pastă cenușiu negricioasă; d.g. 24 cm; 1969, S.B, c. 8, 0,25—0,75 m; ? *ibidem*.
35. Oală fragm., pastă cărămie, angobă roșiatică mată; d.g. 22 cm; 1970, S.A, c. 42, 0,25—0,35 m; *ibidem*, fig. 162, 5.12 (secolul al VI-lea e.n.).
36. Oală fragm., pastă cărămie; d.g. 22 cm; 1969, S.A, c. 8, 0,40 m; Bockisch-Böttger, pl. IV, 95 (secolul al VI-lea e.n.).
37. Oală fragm., pastă neagră; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 25, 0,55—0,80 m.
38. Oală fragm., pastă neagră; d.g. 18 cm; 1969, S.B, c. 4, 0,25—0,50 m.
39. Oală fragm., toartă rotundă în secțiune, pastă neagră; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 30, 0,25—0,50 m.

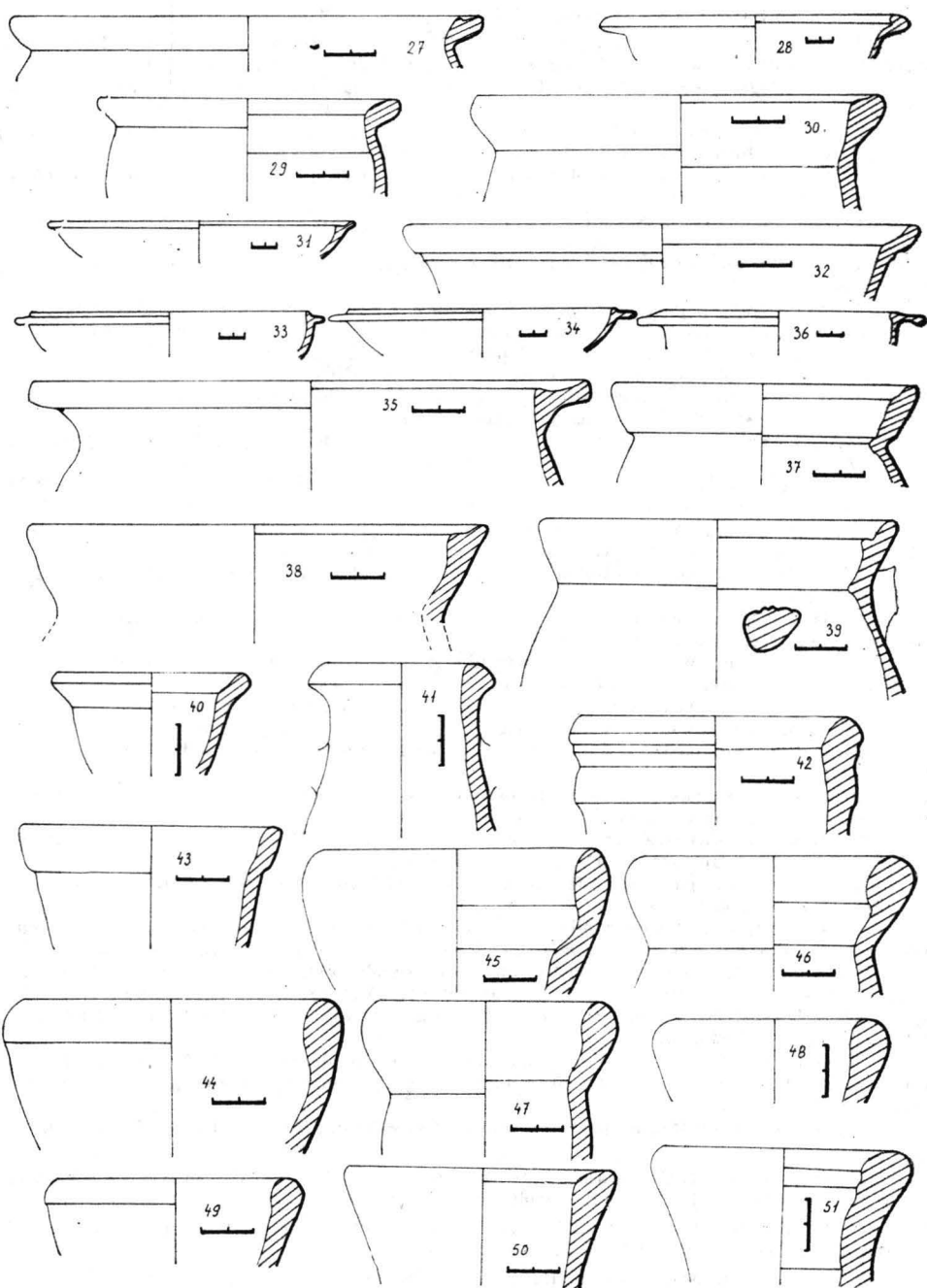

Fig. 15. Ceramică (nr. 27—51) din N V A (sfârșitul secolului al VI-lea — începutul secolului al VII-lea e.n.).

40. Urcior fragm., pastă cărămizie; d.g. 8 cm; 1969, S.B, c. 11, -0,35—0,75 m; Böttger pl. XVII, 75 (sec. IV e.n.) dar și *Tropaeum*, fig. 168, 4,2 (secolele VI—VII e.n.).
41. Urcior (amforetă?) fragm., rest de toartă, pastă cărămizie; d.g. 7,2 cm; 1969, S.A, c. 10, -0,25 m; *ibidem*, fig. 162, 3,7 (secolul al VI-lea e.n.).
42. Amforă fragm., pastă gălbuie; d.g. 11,5 cm; 1969, S.A, c. 20, -0,25—0,50 m; *ibidem*, fig. 167, 3,12 (secolele VI—VII e.n.).
43. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 10 cm; 1969, S.B, c. 6, -0,50—0,75 m; *ibidem*, fig. 167, 3,9 (secolele VI—VII e.n.).
44. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie; d.g. 13 cm; 1969, S.B, c. 8, -0,25—0,75 m; *ibidem*, fig. 167, 3,2 (secolele VI—VII e.n.).
45. Amforă fragm., pastă gălbuie; d.g. 12 cm; 1969, S.A, c. 5, -0,50 m; *ibidem*.
46. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie, d.g. 11 cm; 1969, S.A, c. 29, -0,45—0,75m (un alt exemplar identic de asemenea fragmentar, în 1969, S.B, c. 7, -0,50—0,75m); *ibidem*.
47. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35 m; *ibidem*.
48. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 9 cm; 1970, S.A, c. 33, -0,20—0,55 m; *ibidem*.
49. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 30, -0,25—0,50 m; *ibidem*, fig. 167, 3,1 (secolele VI—VII e.n.).
50. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 10,5 cm; 1969, S.A, c. 2, -0,25 m; *ibidem*.
51. Amforă fragm., pastă gălbuie cu multe impurități d.g. 10 cm; 1969, S.B, c. 3, -0,30—0,50 m; *ibidem*.
52. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 10 cm; 1970, S.A, c. 33, -0,20—0,55 m; *ibidem*.
53. Amforă fragm., toartă aplatizată în secțiune, pasta cărămizie, angobă albicioasă; d.g. 8 cm; 1969, S.B, c. 9, -0,35—0,60 m; Bockisch-Böttger, pl. III, 49 (secolul al VI-lea e.n.).
54. Amforă fragm., toartă ovală în secțiune, pastă gălbuie; d.g. 12 cm; 1970, S.A, c. 31, -0,25—0,55 m; *Tropaeum*, fig. 167, 3,3 (secolele VI—VII e.n.).
55. Amforă fragm., toartă ovală în secțiune, pastă cărămizie, angobă gălbuie; d.g. 11 cm; 1970, S.A, c. 33, -0,20—0,55 m; *ibidem*.
56. Amforetă fragm., toartă ovală în secțiune, pastă roșiatică; d.g. 6 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,35—0,65 m; *ibidem*, fig. 167, 3,4 (secolele VI—VII e.n.).
57. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 10 cm; 1969, S.A, c. 3, -0,25 m; Bockisch-Böttger, pl. II, 26 (secolul al VI-lea e.n.).
58. Amforă fragm., pastă albicioasă; d.g. 12,5 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35 m; ? *ibidem*, pl. III, 53 (secolul al VI-lea e.n.).
59. Amforă fragm., pastă cenușiu maronie; d.g. 14 cm; 1969, S.A, c. 5, -0,50 m; *Tropaeum*, fig. 169, 5,11 (secolele VI—VII e.n.).
60. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă roz; d.g. 14 cm; 1969 S.A, c. 5, -0,50 m; ? Böttger, pl. XVI, 74 (secolul al VI-lea e.n.).
61. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 17 cm; 1969, S.B, c. 9, -0,35—0,60 m; *Tropaeum*, fig. 167, 3,4 (secolele VI—VII e.n.).
62. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă maroniu roșcată; d.g. 18 cm; 1969, S.A, c. 9, -0,35 m ? Bockisch-Böttger, pl. II, 25 (secolele IV—V e.n.).
63. Amforă fragm., pastă cărămizie; d.g. 12 cm; 1970, S.A, c. 32, -0,35—0,65 m; *Tropaeum*, fig. 170, 3,10 (secolele VI—VII e.n.).
64. Amforă fragm., pastă gălbui închisă; d.g. 12 cm; 1969, S.B, c. 2—3, -0,30—0,50 m; *ibidem*.
65. Amforă fragm., pastă cărămizie cu calcar; d.g. 11,5 cm; 1969, S.B, c. 8, -0,25—0,75 m; *ibidem*.
66. Amforă fragm., striuri ondulate, toartă ovală în secțiune; d.m. 44 cm; 1969, S.B, c. 10, -0,35—0,65 m; ? Böttger, pl. XIV, 48 (secolul al VI-lea e.n.).
67. Amforetă fragm., pastă cărămizie deschisă, angobă roșu închis; d. 18 cm; 1969, S.A, c. 25, -0,55—0,80 m; ? *ibidem*, pl. XIII, 34 (secolele VI—VII e.n.).
68. Capac fragm., pastă gălbuie; d. 8,2 cm; 1969, S.B, c. 7, -0,50—0,75 m; *Tropaeum*, fig. 156, 7,1 (secolele IV—V e.n.).

NIVELUL V B (secolul al VII-lea e.n.)

1. Bol fragm., pastă cărămizie, firnisroșu mat; d.g. 28 cm; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m; Hayes, fig. 71, forma 10, c. 13 (secolul al VII-lea e.n.).
2. Bol fragm., pastă cărămizie, firnis roșu; d.g. 34 cm; 1970, S.A, c. 37, -0,25 m; *ibidem* fig. 71, forma 10, c. 12 (secolul al VII-lea e.n.).

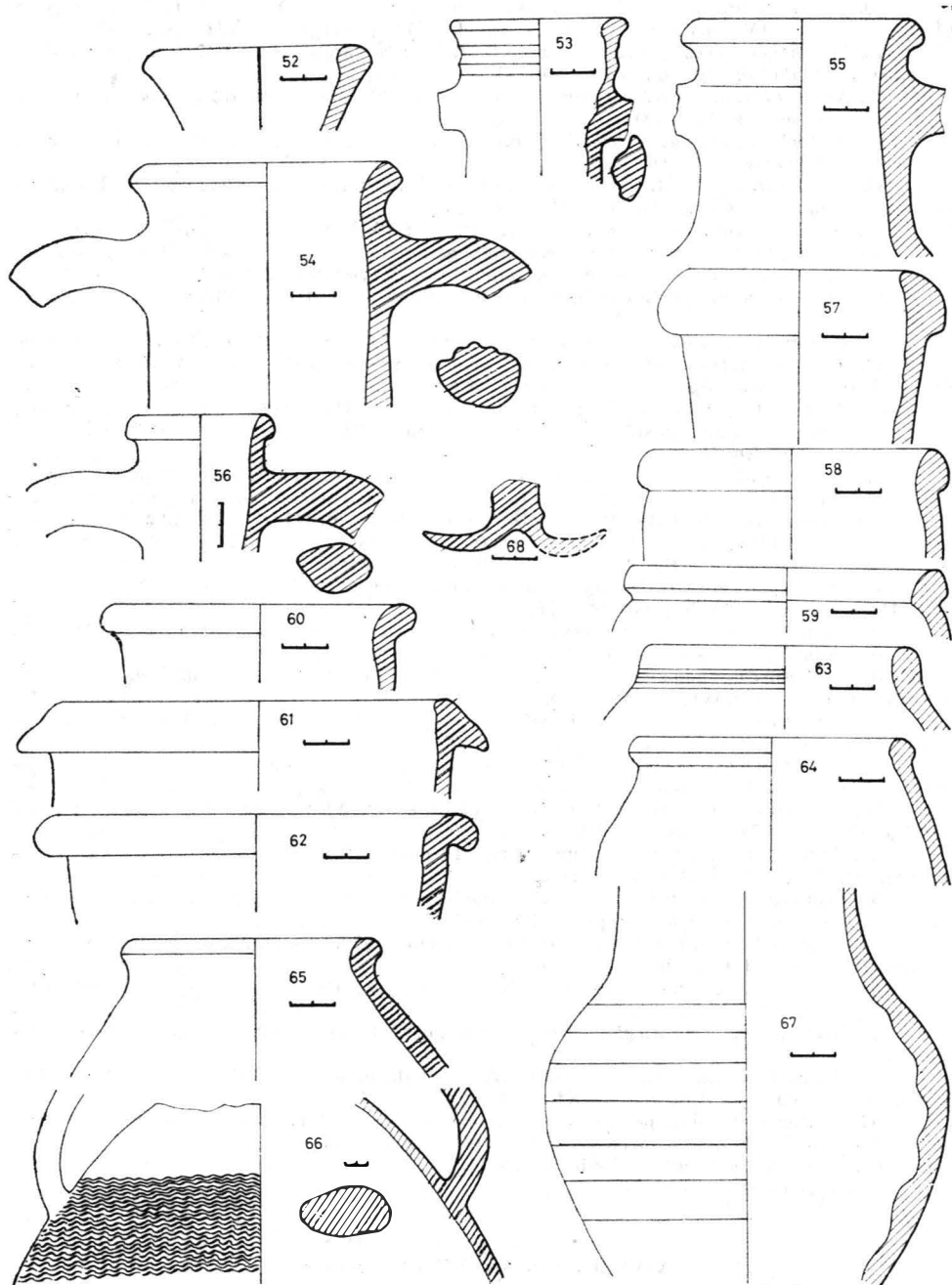

Fig. 16. Ceramică (nr. 52–68) din N V A (sfârșitul secolului al VI-lea — începutul secolului al VII-lea e.n.).

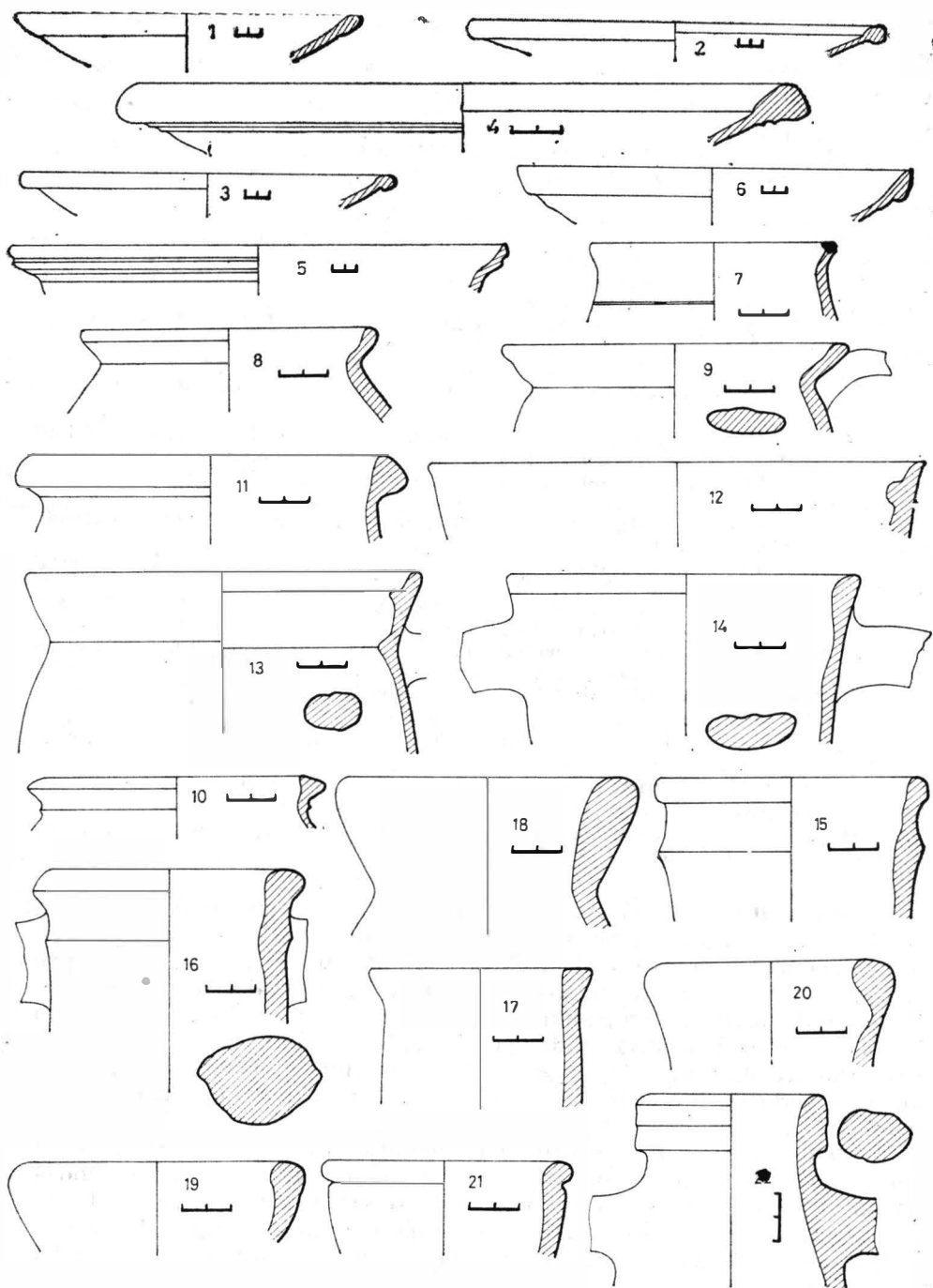

Fig. 17. Ceramică din N V B (secolul al VII-lea e.n.).

3. Bol fragm., pastă cărămizie, firnis roșu ; d.g. 30 cm ; 1970, S.A, c. 38, -0,25—0,45 m ; *ibidem*.
4. Bol fragm., pastă cărămizie, firnis roșu ; d.g. 26 cm, 1970, S.A, c. 30, -0,30—0,55 m ; *ibidem*, fig. 71, forma 10, c. 11 (secolul al VII-lea e.n.).
5. Bol fragm., pastă cenușie ; d.g. 40 cm ; 1970, S.A, c. 31, -0,25—0,50 m ; *ibidem*, fig. 71, forma 10, c. 15 (secolul al VII-lea e.n.).
6. Bol fragm., pastă gălbuie ; d.g. 32 cm ; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m ; *ibidem*.
7. Oală fragm., pastă cenușie ; d.g. 10 cm ; 1970, S.A, c. 32, -0,40—0,60 m ; *Tropaeum*, fig. 172, 5.3 (secolul al VII-lea e.n.).
8. Oală fragm., pastă cărămizie ; d.g. 12 cm ; 1970, S.A, c. 38, -0,25—0,45 m ; *ibidem*.
9. Oală fragm., toartă ovală în secțiune ; pastă cărămizie, angobă albicioasă, d.g. 14 cm ; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m ; *ibidem*.
10. Oală fragm., pastă cărămizie ; d.g. 12 cm ; 1970, S.A, c. 33, -0,35—0,50 m ; ? Bockisch-Böttger, pl. III, 53 (secolul al VI-lea e.n.).
11. Oală fragm., pastă cărămizie ; d.g. 16 cm ; 1970, S.A, c. 30, -0,30—0,55m ; ? *ibidem*, pl. III, 49 (secolul al VI-lea e.n.).
12. Oală fragm., pastă neagră ; d.g. 20 cm ; 1970, S.A, c. 31, -0,25—0,50 m.
13. Oală fragm., toartă aproape rotundă în secțiune, pastă neagră ; d.g. 16 cm ; 1970, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m.
14. Amforă fragm., toartă aplatizată în secțiune, pastă cărămizie ; d.g. 14 cm ; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m ; ? Bockisch-Böttger, fig. 3 (secolul al VI-lea e.n.).
15. Amforă fragm., pastă roșatică ; d.g. 11 cm ; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m ; *Tropaeum*, fig. 167, 3.5 (secolele VI—VII e.n.).
16. Amforă fragm., toartă ușor aplatizată în secțiune, pastă cărămizie, angobă gălbuie ; d.g. 11 cm ; 1970, S.A, c. 36, -0,20—0,50 m ; *ibidem*.
17. Amforă fragm., pastă cărămizie ; d.g. 9 cm ; 1970, S.A, c. 32, -0,30—0,50 m ; ? *ibidem*, fig. 168, 3.7 (secolele VI—VII e.n.).
18. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă roz ; d.g. 12 cm ; 1969, S.A, c. 27, -0,25—0,45 m ; Böttger, pl. XIV, 41 (secolul al VI-lea e.n.).
19. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie ; d.g. 12 cm ; 1969, S.A, c. 29, -0,30—0,45 m ; *Tropaeum*, fig. 167, 3.2 (secolele VI—VII e.n.).
20. Amforă fragm., pastă cărămizie, angobă gălbuie ; d.g. 10 cm ; 1970, S.A, c. 30, -0,30—0,55 m ; *ibidem*.
21. Amforă fragm., pastă cărămizie ; d.g. 10 cm, 1969, S.A, c. 30, -0,30—0,55 m ; Böttger, pl. XII, 18 (secolul al VI-lea e.n.).
22. Amforă fragm., toartă ușor aplatizată în secțiune ; pastă cărămizie ; d.g. 7,5 cm ; 1970, S.A, c. 33, -0,35—0,50 m ; *Tropaeum*, fig. 167, 3.9 (secolele VI—VII e.n.).
23. Amforă fragm., pastă cărămizie ; d.g. 12 cm ; 1969, S.A, c. 30, -0,30—0,55 m ; *ibidem*, fig. 170, 3.10 (secolele VI—VII e.n.).

Starea fragmentară a materialului ceramic descris, precum și faptul că el nu reprezintă decît recolta a două secțiuni exclud desigur formularea unor concluzii în adevăratul înțeles al cuvîntului. Cu toate acestea, prin simpla comparație cu loturi pornind din alte așezări din zonă — cum ar fi cele de la Iatrus și Tropaeum, utilizate în cadrul catalogului, sau de la Tomis¹⁵, cărora li se cuvine adăugat un studiu dedicat ceramicii din această perioadă, datorat lui C. Scorpan¹⁶ — socotim că putem degaja măcar unele considerații de ordin metodologic de care s-ar putea eventual ține seama de viitor.

Referindu-ne strict la problema evoluției tipologice a ceramicii romano-bizantine — altfel spus la unul din elementele de bază ale cunoașterii acesteia — trebuie arătat că, spre deosebire de alte centre, la Histria s-au putut identifica două niveluri care datează în mod sigur din secolul al V-lea e.n. (N III A și B). Lăsînd la o parte însemnătatea istorică a

¹⁵ Gh. Papuc, Pontica, 6, 1973, p. 153—192 și A. Rădulescu, *op. cit.*, p. 193—207.

¹⁶ C. Scorpan, Dacia, N.S., 21, 1977, p. 269—297.

acestei descoperiri, ne mulțumim, în contextul dat, să subliniem că sintem, probabil pentru prima oară în zona care ne reține atenția, în posesia unui material ceramic databil cu siguranță din secolul al V-lea e.n. Grație acestui început de certitudine se poate afirma că cele mai multe din formele ceramice aparținând secolului al VI-lea e.n. apar încă din secolul al V-lea e.n., mai curînd din a doua jumătate a acestuia (N III B)¹⁷, altfel spus, că dacă există o cezură în evoluția ceramicii romane din perioada principatului pînă în cea romano-bizantină, ea trebuie căutată nu pe la începutul sau măcar sfîrșitul secolului al IV-lea e.n., cum ne-am fi așteptat, ci de-abia către mijlocul secolului al V-lea e.n. Lăsînd altor cercetători, mai avizați, sarcina să verifice, eventual să certifice și să explice această situație, trecem la a doua problemă a căreia sintem datori să-i formulăm măcar o schiță de răspuns și anume aceea a raportului dintre producția locală și importurile de ceramică.

O primă grupă, care poate fi identificată în toate nivelurile surprinse în săpătura noastră, este aceea a ceramicii de lux (boluri, cupe, platouri)¹⁸, care-și găsește analogii perfecte în centrele microasiatice sau constantinopolitane¹⁹, fără a se exclude cu totul unele importuri africane²⁰. În aceeași grupă pot fi desigur incluse și cea mai mare parte a amforelor provenind în principiu din aceleași două zone²¹.

A doua grupă, în care ar putea fi incluse o parte ceva mai restrînsă a exemplarelor amforoidale — conform unei ipoteze mai noi care ar mai trebui, credem, verificată²² —, cuprinde marea majoritate a ceramicii de uz comun (oale, urcioare) care-și găsește, în special pe parcursul secolului al VI-lea e.n. (N IV A și B), cele mai bune analogii în cetatea Tropaeum Traiani²³. Ar putea fi deci vorba de o producție provincială dobrogeană — cu precizarea că la Iatrus, deci în afara granițelor Scythiei Minor, analogiile nu mai funcționează — și constatarea nu are de ce să surprindă cită vreme pentru perioada timpurie atelierele nicopolitane de la Butovo, Hotnița și Pavlikeni par să fi asigurat o uniformitate surprinzătoare a materialului ceramic pe cuprinsul întregii provincii Moesia Inferior²⁴. Doar o descoperire fericită — ca cea anterior citată — ar putea da răspunsul unde se află noul centru de producție al ceramicii romano-bizantine din Scythia Minor, dacă nu cumva el este de căutat, ca și în perioada precedentă, în jurul unui mare oraș cum ar fi de pildă Tomis.

¹⁷ Vezi de exemplu piesele din N III B nr. 3, 4, 7, 11, 12, 13 și 14 pentru care nu am putut cita decît analogii databile la Tropaeum sau Iatrus în secolul al VI-lea e.n.

¹⁸ Vezi în ordinea nivelurilor; N III B, nr. 1—3; III A, nr. 1—5; III B, nr. 1—3; IV A, nr. 1—8; IV B, nr. 1—26; V A, nr. 1—20; V B, nr. 1—6.

¹⁹ Este de altfel și opinia lui J. W. Hayes, *op. cit.*, p. 369—370 și 422, urmat de Gh. Papuc, *op. cit.*, p. 190.

²⁰ Em. Popescu, *op. cit.* (grupele B și parțial A).

²¹ B. Böttger, *op. cit.* p. 252. C. Scorpan, *op. cit.*, consideră că numai anumite tipuri de amforă (I, II, III, V, VI?, XIV și XVI) ar proveni din Orient sau Occident.

²² În schimb, tot după C. Scorpan, tipurile VII, VIII, IX și XIII reprezintă creații „istro-pontice”.

²³ Vezi N IV A, nr. 10—13, 16—17, 19—21, iar în N 52, IV B nr. 27—29, 32—39, 41—42, 44—47, 50—52, 54—58.

²⁴ Am avut posibilitatea să cercetăm acest material la Pavlikeni, în 1977, grație bunăvoinței colegului bulgar Bogdan Sultov,

Cele două grupe menționate nu exclud însă existența unei a treia grupe — aceea a producției locale propriu-zise — pe care nu am reușit, tipologic vorbind, să o identificăm, probabil, decît la un anumit tip de oală ²⁵, ceea ce nu înseamnă că cercetări interdisciplinare, de felul celor recent întreprinse pentru ceramica greacă de la Histria ²⁶, n-ar putea lărgi această grupă, fie și numai în sensul că la Histria se produceau — după modele orientale, africane sau, respectiv, numai provinciale — o însemnată cantitate de vase ceramice.

Pînă atunci să punem punct considerațiilor noastre, cu conștiința că fie și numai constituind un imbold pentru cercetări viitoare ele nu vor fi fost cu totul inutile.

CONTRIBUTIONS À L'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ROMANO-BYZANTINE D'HISTRIA

RÉSUMÉ

Publication du matériel céramique découvert dans la fouille exécutée en 1969 et 1970 dans le Secteur central d'Histria. Le catalogue est structuré suivant les couches archéologiques rencontrées dans la fouille, datables entre le IVe et le VIIe siècle de n.è. A l'intérieur de chaque couche on essaye de grouper les pièces suivant des critères typologiques. En guise de conclusions on formule l'hypothèse que le répertoire des formes de la bonne époque romaine (IIe—IIIe siècles) se prolonge jusqu'au milieu du Ve siècle, moment quand apparaissent des formes typiques pour la période romano-byzantine. D'autre part on fait la distinction entre la céramique de luxe importée de l'Orient grec ou de l'Afrique, celle d'us ménager, dont une bonne partie présente des analogies parfaites avec celle de Tropaeum Traiani — ce qui suppose l'existence d'une production provinciale — et enfin une céramique produite fort probablement à Histria.

EXPLICATION DES FIGURES

- Fig. 1. Histria. Plan général du Secteur central.
Fig. 2. Histria. Secteur C. Profil nord de la Section A.
Fig. 3. Histria. Secteur C. Profil sud de la section A.
Fig. 4. Histria. Secteur C. Profil ouest de la section B.
Fig. 5. Histria. Secteur C. Profil est de la section B.

²⁵ Vezi N III B, nr. 6; IV A, nr. 18; IV B, nr. 48—49; V A, nr 37—39; V B, nr. 12—13 pentru care nu am găsit decît vagi asemănări cu alte tipuri de oale. Interesantă este desigur și continuitatea remarcabilă a acestei forme, probabil histriene, din secolul al V-lea pînă în secolul al VII-lea e.n.

²⁶ Cf. M. Coja, P. Dupont, *Histria V. Ateliers céramiques*, București, 1979.

Fig. 6. Céramique du N II B (premiers trois quarts du IVe siècle de n.è.).

Fig. 7. Céramique du N III A (dernier quart du IVe siècle — première moitié du Ve siècle de n.è.).

Fig. 8. Céramique du N III B (deuxième moitié du Ve siècle de n.è.).

Fig. 9. Céramique du N IV A (première moitié du VIe siècle de n.è.).

Fig. 10. Céramique (n°s 1—23) du N IV B (deuxième moitié du VIe siècle de n.è.).

Fig. 11. Céramique (n°s 24—40) du N IV B.

Fig. 12. Céramique (n°s 41—61) du N IV B.

Fig. 13. Céramique (n°s 62—82) du N IV B.

Fig. 14. Céramique (n°s 1—26) du N V A (fin du VIe siècle — début du VIIe siècle de n.è.).

Fig. 15. Céramique (n°s 27—51) du N V A.

Fig. 16. Céramique (n°s 52—68) du N V A.

Fig. 17. Céramique du N V B (VIIe siècle de n.è.).